

**FESTA
MAJOR ²⁰²⁴
CARDONA**
7, 8, 9 i 10 DE SETEMBRE

EDICIÓ I COORDINACIÓ
AJUNTAMENT DE CARDONA
(MARÇAL LLIMONA I CREIXELL)

PORTADA
ABRIL VILAJOSANA I GARRIGA

PUBLICITAT
AJUNTAMENT DE CARDONA
(AURORA MASANA I BARTOLÓ)

CORRECCIÓ
M. PATROCINI SALA I SEMÍS
AJUNTAMENT DE CARDONA

FOTOGRAFIES
AJUNTAMENT DE CARDONA
I FOTOGRAFIA BOIXADERA

IMPRESSIÓ
GRÀFIQUES DEL CARDENER

DIPÒSIT LEGAL
B14787-2021

ÍNDEX

04	SALUTACIÓ DE L'ALCALDE
06	SALUTACIÓ DE LA COMISSIÓ DE FESTA MAJOR
08	PROGRAMA D'ACTES 2024
17	ALTRES ACTIVITATS
18	SETMANA DE LA JOVENTUT
22	PROTOCOL DEL BALL DE BASTONS
24	INFORMACIÓ D'INTERÈS
25	LES ENTRADES
27	ELS BOUS DE FESTA MAJOR
29	GUANYADORS CONCURS FOTOGRAFIA 2023
30	PARTICIPANTS DEL CARTELL 2024
32	CARDONA RECUPERA EL SEU PROGRAMA-CARTELL DE FESTA MAJOR MÉS ANTIC (1890)
35	FETS DELS GEGANTS DEL BARRI MAJOR DE CARDONA (1834-2024)
40	IMMORTALITZANT LA FESTA MAJOR DE CARDONA DES DE LA DÈCADA DELS 50
43	40 ANYS DE LA PENYA PAGESOS
45	GEGANTERS I GRALLERS DE CARDONA: UN VIATGE DE TRADICIÓ I CULTURA
48	CENTENARI DE LES ESCOLES ESCASANY (2024-2025)
68	DEIXANT EMPREMTA!

SALUTACIÓ DE L'ALCALDE

ESTIMADES CARDONINES I ESTIMATS CARDONINS,

Torna a ser Festa Major, un dels moments més esperats de l'any. Uns dies que Cardona es vesteix de gala per reviuire les nostres tradicions, per compartir plegats, veïns i veïnes i visitants, l'alegria de la festa i, sobretot, celebrar conjuntament l'orgull de formar part del millor poble del món: Cardona.

És un orgull dirigir-me a tots i totes vosaltres per presentar-vos el programa de festes d'enguany, un conjunt d'actes que es permeten reviuire i recordar d'on venim i el que som. Cardona som un poble mil·lenari, amb tradicions arrelades que són part indiscutible de la nostra història: el ball de bastons en honor a la Mare de Déu del Patrocini, els gegants o el correbou en són uns dels exemples. Tradicions que ens donen sentit com a poble i ens fan especials i únics.

Aquest 2024 serà un any important per Cardona, amb la inauguració del nou polígon industrial La Cort II, un projecte clau per al present i futur de Cardona que, sense cap dubte, representarà un punt d'inflexió. Un projecte que anirà lligat amb altres en què estem treballant en l'àmbit de l'habitatge i la millora urbana, dos temes de vital importància.

Més centrats en la nostra cultura popular i la Festa Major, ara sí que ja podem dir que l'any que ve disposarem de la nova "Casa dels Gegants", un projecte de poble que ens permetrà exposar, difondre i preservar els nostres gegants i la resta d'elements de la nostra cultura popular, en especial l'Àliga de Cardona.

Volia aprofitar també per felicitar totes les entitats i associacions que estan d'aniversari i agrair-los la seva implicació amb Cardona i també a totes les persones que han col·laborat a fer realitat aquest programa d'actes.

Per últim, vull manifestar el meu agraïment a totes les persones que fan possible la Festa Major, a les comissions, entitats i colles i especialment a la Regidoria de Festes. També a tot el personal de l'Ajuntament, Brigada Municipal, voluntaris, equips d'emergència i seguretat, regidors i regidores que fan possible el bon funcionament de la festa. També el meu reconeixement a TV Cardona/Cinema Amateur per fer arribar la Festa Major a totes les llars cardonines, especialment en aquest any complicat amb la pèrdua de l'estimat Dídac Bueno.

Us demano que gaudim al màxim d'aquests dies i aprofitem per compartir entre tots i totes grans moments. Fem que siguin uns dies màgics, plens d'harmonia, respecte, i alegria.

BONA FESTA A TOTHOM!

VISCA CARDONA I VISCA LA FESTA MAJOR!

FERRAN ESTRUCH I TORRENTS

SALUTACIÓ DE LA REGIDORIA DE FESTES

BENVOLGUDES CARDONINES I CARDONINS,

El 6 de setembre del 2013 la plaça de bous va esdevenir cor i sentiment cardoní amb el concert més multitudinari que ha viscut la nostra Festa Major, els Strombers celebraven 10 anys de la seva festa il·legal i de rebot contagiaven la seva energia a petits i grans donant el tret de sortida la nit més màgica de l'any.

Aquest 6 de setembre de 2024, 11 anys més tard d'aquella gran nit la plaça quedarà en silenci recordant una de les grans ànimes de les festes cardonines.

*“Avui tornaré al meu poble,
al poble d'on era
fa molts anys.
Allà encara m'està esperant
tot el que un dia
no vaig valorar.
He fet ciutats i països,
he voltat com un cabron
i ara me n'adono
que el que vaig deixar
no ho he trobat enlloc del món.”*

*El camí ha estat llarg però ja arribo
em sembla que ja veig el castell allí,
quin neguit i el meu pit
repica com un martell.”*

Tal i com cantava el Ferran Gallart la distància i el temps no esborren el sentiment de pertinença al nostre poble, aquell que descobreixes quan el castell treu el cap i et dona la benvinguda recordant-te, que un any més, ja ets a casa per Festa Major.

La nostra Festa Major, la dels gegants, la dels bous, la de la Patrocini, la dels nens i nenes del ball de bastons, la de l'Àliga, la de les sardanes, la dels més petits i la dels més grans, la Festa que comença el divendres nit on a partir de les 00.00 la música incia el seu recorregut per places i carrers. Carrers que es munten i desmunten, esdevenint escenari d'aquesta màgia que redibuixa el nostre poble a través de taulons de fusta que aquest any compleixen 40 anys.

40 anys han passat d'aquell primer “encierro” quan la voluntat d'un grup de persones, que més tard van esdevenir la penya Pagesos, va engegar la que seria la nit més estimada, una nit que s'allarga fins als primers raigs de sol que donen pas a una roda d'actes que ja no para fins el castell de focs de dimarts.

M'atreviria a dir que tenim la millor Festa Major de totes, on les tradicions i les persones que la fan possible donen sentit a aquest engranatge. Sentiu-vos part de la festa, de la música i del ball, agafeu corda, camisa i mocador que la nostra data ja ha arribat.

Tot és alegria avui és Festa Major!

VISCA CARDONA

HELENA ARNASTE PÉREZ

US DESITGEM UNA MOLT BONA FESTA MAJOR

COMISSIÓ DE FESTA MAJOR

Ferran Estruch, Helena Arnaste, Marçal Llimona, Cardona Jove, Music-On, Geganters i Grallers de Cardona, Drac Kàlium, Cofraria de la Mare de Déu del Patrocini, Aliguers de Cardona, Mari Pedrosa i Biel Ruiz

COMISSIÓ DE BOUS

Ferran Estruch, Helena Arnaste, Elisabet Malpica, Albert Cots, Albert Migueles, Míriam Cots, Laura Pérez, Maria Company, Josep Henestrosa, Cristian Caparrós, Pau Vilalta, Aleix Vilalta, Joan Serra, Pere Sunyer, Jonathan González, Josep Palà, Marc Costa, Queralt Perarnau, Josep Malagarriga i Moisès Plaixens

PROGRAMA D'ACTES FESTA MAJOR 2024

DIUMENGE 1 DE SETEMBRE

20:00 Concert d'inici de Festa Major a càrrec de la Banda de Música de Cardona. A la plaça de bous

DIJOUS 5 DE SETEMBRE

20:30 Pregó institucional de Festa Major 2024 a càrrec d'Elena Ruiz Guitart, muntadora de cinema. A la sala de plens de l'Ajuntament de Cardona.

ELENA RUIZ GUITART

Membre de la Hollywood Academy de Los Angeles des de 2018.

Elena Ruiz és considerada una de les millors muntadores d'Espanya. Va néixer a Cardona i va estudiar a l'ESCAC. Va debutar amb el llargmetratge "Moscow Zero" de Maria Lidón, i amb la seva segona pel·lícula com a muntadora, "El orfanato" de J.A. Bayona, va rebre una nominació als Premis Goya i també va guanyar el premi a millor muntatge als VI Premis Barcelona de Cinema i la Medalla del CEC al millor muntatge.

Al 2012 va ser premiada amb un Premi Goya i un Premi Gaudí al millor muntatge per "Lo Imposible", sent nominada també per aquests dos guardons per pel·lícules com "EVA" de Kike Maíllo o "Barcelona, nit d'estiu" de Dani de la Orden. Com a muntadora també ha col·laborat amb directors com Isabel Coixet a "Nadie quiere la noche" o Julio Medem a "El árbol de la sangre. Destaca el seu treball recent a pel·lícules com "El Hoyo", "Irati" i series com "Això no és Suècia" o "Bandidos".

DIVENDRES 6 DE SETEMBRE

23:00 “El primer Fuentes”, cercavila a càrrec de la Banda de Música de Cardona

23:45 Pregó popular a càrrec de Penya Pagesos. A la plaça de bous

00:00 “Txupinasso”

Tot seguit, concerts:

Banda Coche Rojo
Portobello
Angangas

Durant tota la nit:

We Love Music-On
a la plaça de la Fira de Dalt

DISSABTE 7 DE SETEMBRE

8:00 Corre de bou pels carrers / “Encierro”

12:00 Repic general de campanes anunciant la Festa Major

12:00 Pessigolles, espectacle familiar de la Cia. Rikus. Al passeig de la Fira

17:45 Trasllat de la Mare de Déu del Patrocini, des de la capella de l’Hospital fins al temple parroquial, acompanyada de la Banda de Música de Cardona, dels nens i nenes del Ball de bastons i autoritats.

En arribar a la plaça Mercat, Ball de bastons i Ball de l’Àliga. Dins el temple, actuació del Ball de bastons al final de la Novena. Amb la col·laboració de Lluís Marmi i Jordi Sort.

19:30 Corre de bou tradicional, amb la típica cargolera, i exhibició de toreig. L’acte serà amenitzat per la Banda de Música de Cardona. A la plaça de bous.

Tot seguit, cercavila nocturna de Gegants. Sortida des de la plaça de la Fira.

22:30 “L’Allargu”.
Sopar i concerts a càrrec de:
Sixtus i Kintus
A la plaça del Vall

23:30 Concert a càrrec de:
Millenium Trio
Al passeig de la Fira

DIUMENGE 8 DE SETEMBRE

11:00 Ofici solemne de Festa Major. Cantarà la Coral Cardonina sota la direcció d'Ovidi Cobacho.

12:15 Cercavila i ballada de Gegants amb la participació dels gegants locals de Planès, la Coromina, raval de Sant Joan i Geganters i Grallers de Cardona. Estaran acompanyats de la Banda de Música de Cardona. A la plaça de bous

17:30 Corre de bou amb la típica cargolera, i exhibició de toreig. L'acte serà amenitzat per la Banda de Música de Cardona. A la plaça de bous

20:30 Sardanes amb la Cobla Vents de Riella. Al passeig de la Fira

23:00 Ball de Festa Major al passeig de la Fira amb:
555 Project

01:00 Concert al passeig de la Fira a càrrec de:
Coco Version
DJ Diana BZN

DILLUNS 9 DE SETEMBRE

8:00 Corre de bou pels carrers / "Encierro"

11:00 Taller de gegants a càrrec de Geganters de Cardona. Al passeig de la Fira

11:30 Ofici solemne en honor a la Mare de Déu del Patrocini. Cantarà la Coral Cardonina, sota la direcció d'Ovidi Cobacho.

S'interpretaran les músiques del Ball de bastons i els "Versets a la Mare de Déu del Patrocini". En finalitzar, l'Àliga de Cardona ballarà a l'interior del temple.

12:30 Corre de bou infantil amb El Calaixó. A la plaça de bous

12:45 Sardanes amb la Cobla Berga Jove. Al passeig de la Fira

17:30 Corre de bou tradicional amenitzat per la Banda de Música de Cardona. A càrrec de les penyes taurines (Calaixó, Les Barreres, La Corneta i El Palillo). A la plaça de bous

A continuació, sardanes amb la Cobla Baix Empordà. Ballada conjunta de la tradicional sardana de Cardona. A la plaça de bous

23:00 Ball de Festa Major al passeig de la Fira amb:
Grup Crystal

DIMARTS 10 DE SETEMBRE

11:00 Missa solemne en sufragi dels difunts de la parròquia. Tocarà l'orgue Roger Barat i Rubio. Tot seguit, l'Àliga de Cardona ballarà a la plaça Mercat i, com a comiat, retorn de la imatge de la Mare de Déu a la capella de l'Hospital, acompanyada de la Banda de Música de Cardona, dels nens i nenes del Ball de bastons i autoritats.

13:00 Acte de commemoració de la Diada al monument de l'Onze de Setembre. Encesa de la flama de la resistència catalana custodiada per Cardona. Discurs de l'alcalde, Il·lm. Sr. Ferran Estruch, i lectura del manifest del Memorial 1714 a càrrec del Sr. Jordi Bages-Querol, de l'Assoc. Memorial 1714, acompanyats per la Coronela de Barcelona. Davant del monument de l'Onze de Setembre.

Sortida en comitiva cap al castell. Ofrena floral al baluard de Sant Llorenç en memòria dels defensors del castell en la Guerra de Successió del 1711; lectura del manifest a càrrec de Núria Sunyer Maldonado, alumna de l'Institut Sant Ramon. Interpretació del cant d'Els segadors, a càrrec de la Coral Cardonina.

19:00 "Una estona amb Joan Pera". A l'Auditori Valentí Fuster.

22:30 Castell de focs de Festa Major a càrrec de Pirotècnia Igual

DIMECRES 11 DE SETEMBRE

10:00 Esmorzar popular a càrrec de la Penya Pagesos amb motiu del 40è aniversari. A la plaça de bous

12:00 Al monument de l'Onze de Setembre: ofrena floral, discurs Institucional, interpretació de l'Himne Nacional de Catalunya a càrrec de la Coral Cardonina. Galeig dels Trabucaires de Sant Ramon de Cardona.

12:30 Sardanes amb la Cobla Principal del Cava. Al passeig de la Fira

DIJOURS 12 DIVENDRES 13 DISSABTE 14 DE SETEMBRE

Dijous

19:00 Corre de bou infantil a càrrec de Les barreres

20:00 Exhibició de retalladors

20:30 Corre de bou popular amb vaquetes A la plaça de bous

Divendres i Dissabte

22:00 Corre de bou popular amb vaquetes A la plaça de bous

DIUMENGE 15 DE SETEMBRE

12:00 Cercavila amb bous inflables amb Penya La Corneta. Inici davant de la Residència Sant Jaume i, seguidament, cercavila fins a la plaça de bous. Amb la participació del gegant Figoleta.

17:30 Festival comic taurí, a benefici de la Residència Sant Jaume. la plaça de bous.

20:00 Acte de Commemoració del 18 de setembre. Ofrena floral al monument de l'11 de setembre, ball de l'Àliga de Cardona, amb actuació de la Banda de Música de Cardona i parlament de l'alcalde. L'acte es clourà amb el cant d'Els Segadors.

ALTRES ACTIVITATS

SETMANA DE LA JOVENTUT!

DEL 31 D'AGOST AL 4 DE SETEMBRE

DISSABTE 31

d'agost

A partir de les 11:00h
3X3 DE BÀSQUET

Organitza Bàsquet Cardona
Plaça de Bous

A partir de les 18:00h

FESTA PENYA EL CAPOTE

18.00h. Plantada de gegants a La Plaça de Bous
20.00h. Presentació del nou gegant del Capote a La Plaça de Bous
21.30h. Sopar d'assaig a La Bauma

A les 23:30h

PRIMER FUENTES I TXARANGA D'ENCIERRO

Comença a La Bauma i organitza Cardona Jove i Penya El Capote

DILLUNS 2

de setembre

A les 17:30h

CASTELLS DE SORRA

Amb berenar saludable
Plaça de Bous

A les 21:00h

GIMCANA EL PALILLO

Organitza Penya el Palillo
Plaça de Bous

DIMARTS 3

de setembre

A partir de les 18:30h

CARDONA ES VESTEIX DE FESTA MAJOR I MACARRONADA POPULAR

Veure programa a part
Organitza Cardona Jove

A les 19:00h

CORREBOU INFANTIL

Organitza Penya Les Barreres
Plaça de Bous

DIJOUS 4

de setembre

FESTA PENYA BARCELONISTA

Organitza Penya Barcelonista
Veure programa a part
Passeig de la Fira

DIMECRES 4

de setembre

A les 17:30h

CONCURS D'ESCACS

Organitza Club d'Escacs de Cardona amb
Gran Maestro Jose Angel Guerra Mendez
Passeig de la Fira

A les 18:30h

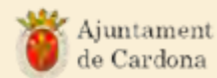
TALLER DE CÒCTELS SENSE ALCOHOL

Organitza Ajuntament de Cardona
Veure programa a part

A les 21:00h

NIT CARDONINA

Organitza Cardona Jove
Veure programa a part
Plaça de Bous

La passivitat

i el silenci

no són

consentiment.

SI VEUS O PATEIXES UNA AGRESSIÓ

TAMBÉ
POTS TRUCAR

SIE (MANRESA)
T. 936289891
LÍNEA D'ATENCIÓ
CONTRA LA VIOLÈNCIA
MASCLISTA
T. 900900120
112 EMERGÈNCIES

DEMANA AJUDA
AL PUNT LILA

Divendres dia 6 de setembre
de 21:00 a 06:00 hloc:
Fira de Baix

Dissabte dia 7 de setembre
de 22:00 a 03:00 hores lloc:
Plaça del Vall

Diumenge dia 8 de setembre
de 24:00 a 04:00 hores lloc:
Fira de Baix

Cardona
reafirma

#NomésSíÉsSí

Ajuntament de Cardona

Pacto de Estado
contra la violència de gènere

Concert-vermut amb Swing Shot

Dissabte 31 d'agost

12:00 Passeig Fira
Durant els últims cinc anys Swing Shot s'ha consolidat com una de les bandes de referència en els festivals de swing de la península. Sota la batuta del saxofonista Nil Mujal, el sextet reuneix alguns dels millors i més actius solistes de l'escena barcelonina. El resultat és una música fresca i divertida, basada en la tradició de les bandes de swing dels anys 30 i 40.
Hi haurà servei de barra i pinxos.

Organitza: **A Tot Jazz Cardona**

Presentació de la Casa dels Gegants

Dimarts 3 de setembre

20:00 Saló de Plens de l'Ajuntament
Presentació del projecte de la nova Casa dels Gegants que realitzarà l'Ajuntament de Cardona

Festa de la Penya Barcelonista

Dijous 5 de setembre

18:30 Passeig Fira
Cercavila amb el gegantó de l'avi del Barça amenitzada pels Grallers de Cardona

19:00 Botifarrada popular
Tot seguit, ball a càrrec de Duo Caramelo

Organitza: **Penya Barcelonista**

Concurs d'Instagram de Festa Major

Captura la Festa Major del **7 al 10 de setembre** i participa al concurs de fotografia amb **#FMCardona24**
Pots guanyar fins a 200 euros!

Consulta les bases al web **cardona.cat/festamajor**

Recreació històrica "Viurem lliures o morirem"

Divendres 13 i dissabte 14 de setembre

20:15 Castell de Cardona
Més informació i entrades al web entrades.cardonaturisme.cat

Aplec de Cardona 2024

Divendres 13, dissabte 14 i diumenge 15 de setembre

Més informació, veure programa a part

Organitza: **Associació Cultural 18 de setembre**

Cicle Gaudí: "Mamífera"

Diumenge 22 de setembre

18:00 Teatre Municipal Els Catòlics

Premi Especial del Jurat a la Millor Interpretació femenina a la secció més important del Festival South by Southwest d'Austin.

Sinopsi | La Lola gaudeix d'una vida feliç amb la seva parella, el Bruno, fins que un embaràs inesperat revoluciona tots els plans. Tot i que la Lola sempre ha tingut clar que això de ser mare no va amb ella, ara se sent qüestionada per les expectatives socials i s'enfronta als seus temors interns. Durant els tres dies que han d'esperar fins que arribi la cita a la clínica, la Lola s'acosta a les seves amigues i a la seva família amb la intenció de reafirmar la seva decisió. D'altra banda, el Bruno tampoc no s'havia imaginat mai com a pare, fins ara.

Conferència: "Escasany, el sentit d'un cognom"

Divendres 27 de setembre

20:00 Arxiu Històric de Cardona

Commemoració de la cerimònia de col·locació de la primera pedra de les Escoles Escasany

Exposició col·lectiva

Del 6 al 14 de setembre

Plaça del Mercat, 6

Festius: 11:00 a 14:00h. i de 18:00 a 20:00h.

Laborables: 18:00 a 20:00h.

Ramon Colell – fotografia /
Carme Sol – grafismes /
Àngela Gassó – 130 casetes i... /
Ma. Rosa Marsinyach – tèxtil /
Rosa M. Auguets, Marta Barco, Emilio Caballero, Roser Diaz, Manolita Garcia, Pere Orrit, Maria S. Perez, Concepció Serena – Gerros i treballs únics

PROTOCOL BALL DE BASTONS

1. REQUISITS PER FORMAR PART DEL BALL DE BASTONS

1.1. Pot formar part del Ball de Bastons tots els nens i les nenes empadronats a Cardona o que siguin fills de pare i/o mare nascuts a Cardona.

1.2. L'edat mínima per entrar a formar part del Ball de bastons és sis anys (entenent l'any natural en el qual aquests es compleixen). Excepcionalment pot ser als 5 anys si faltessin balladors/balladores.

1.3. La permanència al grup és d'un mínim de tres anys, i aquesta ve determinada per la talla de l'infant (la mida dels vestits és la que ho marca).

2. SOL.LICITUD D'ACCÉS

2.1. Les sol.licituds per formar part del Ball de bastons es podran recollir a les taules de l'entrada de l'església a partir de l'1 de juny de l'any en curs. Aquestes s'hauran de retornar degudament omplertes i signades pel pare, mare i/o tutor legal com a màxim el 31 de juliol a la bústia de la rectoria. És molt important que l'infant hi estigui d'acord.

2.2. La llista definitiva es publicarà al Full Parroquial i a l'Assemblea General que es farà el primer dia de la Novena a la Mare de Déu del Patrocini.

3. ELECCIÓ DELS MEMBRES PER AL BALL DE BASTONS

3.1. L'elecció de l'ordre en què quedaran els balladors serà per sorteig, segons la llista definitiva dels inscrits. Es comunicarà als interessats/interessades el resultat del sorteig.

3.2. El sorteig es durà a terme la setmana abans de la Festa Major, el dia de començament de la Novena, al final de l'assemblea, i servirà per escollir els balladors i balladores de la Festa Major de l'any següent. Aquest sorteig serà obert i degudament publicitat.

3.3. El sorteig generarà dues llistes, una de nens i una de nenes. Que un infant o els seus pares siguin confreres serà motiu de prioritització per ser ballador, seguint l'ordre establert en el sorteig.

3.4. Els suplents seran els infants que hagin sortit l'últim any. Les suplències seran per cobrir les possibles baixes de balladors aquell any.

3.5. El nombre d'infants per ballar és de vuit. Es vetllarà perquè siguin 4 nens i 4 nenes.

3.6. Cada any seran renovades 2-3 places com a màxim en funció de les necessitats.

4. ASSISTÈNCIA ALS ASSAJOS DEL BALL DE BASTONS

4.1. Els infants han d'assistir a tots els assajos del Ball de bastons. Es permetrà el temps d'absència que correspongui a les vacances familiars (màxim dues setmanes).

4.2. Cal un comportament adient durant els assajos i respectar a tots els membres del grup i als monitors.

4.3. S'entregarà a la família el vestit que haurà de dur l'infant en les ballades oficials, havent-ne de tenir cura mentre estigui a les seves mans.

4.4. Si no es compleixen els apartats anteriors, la junta i l'encarregat del Ball de bastons poden decidir la baixa de l'infant dins de l'entitat.

4.5. En general, els assajos es faran dos dies per setmana des de la primera setmana de juliol i fins a la Festa Major. Es podran modificar en funció de les necessitats.

4.6. Els balls oficials de Ball de bastons són el dissabte i el dimarts de la Festa Major.

Mestres de ball de bastons

1. Alfons Sort Garcia
2. Rafel Clusellas Macià

Nens i nenes que formaran part del grup de ball de bastons per la festa major de l'any 2024

1. Ainet Caparroz Sánchez
2. Ton Clusellas Bernadí
3. Maria Espelt Padilla
4. Laia Guixé Puig
5. Teo Herrera Roselló
6. Griselda Palà Pons
7. Tanit Sort Bori
8. Queralt Sant Fernández

Musics/ Flabiols

1. Lluís Marmi Fuentes
2. Jordi Sort García
3. Gemma Torrabadella Guix
4. Clara Sunyer Capdevila

INFORMACIÓ D'INTERÈS

CORRE DE BOU DE DISSABTE, DIUMENGE I DILLUNS

Resta de la plaça | 9€

Grada superior | 6€

FESTIVAL CÒMIC TAURÍ 15 DE SETEMBRE

Grada superior | 7€

Primera i última fila i sota balcó Ajuntament | 10€

Resta plaça | 8€

MOCADORS

Mocador d'accés Corre de bou | 10€

Mocador d'accés vaquetes | 5€

Mocador d'accés Corre de bou + vaquetes | 13€

Mocador institucional Festa Major de Cardona | 10€

Bandera de Cardona | 5€

TEATRE 10 DE SETEMBRE

Una estona amb Joan Pera | 10€

POLSERA DE FESTA MAJOR

Els beneficis de la polsera aniran destinats a l'entitat Penya Pagesos | 1€

Durant l'espectacle es recomana vestir camisa blanca i mocador. Qui no porti el mocador de l'edició 2024 serà expulsat/da de la plaça. Per al bon funcionament de l'"Encierro", de dissabte i de dilluns, es llançaran tres fuets d'avís per a la sortida i no es donarà per acabat fins que no es llanci el quart fuet.

Les quatre barres de ferro que s'instal·len a la plaça no seran accessibles amb cordes per als usuaris de mocadors.

El "burladero" gran (el dels toreros) es reserva exclusivament per als toreros o com a escapatòria en moments de risc, en cap cas es permetrà la seva utilització per veure el Corre de bou.

El mocador institucional de Festa Major de Cardona es pot adquirir a les llibreries de la vila, a l'Oficina de Turisme i a l'Ajuntament de Cardona al preu de 10 euros.

LES ENTRADES

ENTRADES CORRE DE BOU FESTA MAJOR

ENTRADES TEATRE

ENTRADES FESTIVAL COMIC TAURÍ

QUÈ?

Actes del Corre de bou, l'espectacle a l'Auditori Valentí Fuster i el festival Còmic Taurí

ON?

A partir del dia **2 de setembre a les 10h a la web: entrades.cardonaturisme.cat**

Es recomana que les entrades es comprin online, en cas que no es pugui s'habilita l'Oficina d'Atenció de la Festa Major (Centre Cardona Medieval -voltes de la Plaça de la Fira) en els horaris indicats.

COM?

Enguany l'accés a la plaça serà a través del codi QR que es trobarà en l'impressió de l'entrada. Les persones que comprin l'entrada online, no caldrà que pasin per l'Oficina d'Atenció de la Festa Major a bescanviar l'entrada física

QUAN PRESENCIALMENT:

Del 2 al 6 de setembre:

de 10 a 13 hores i de 17 a 20 h

7 de setembre:

de 10 a 13 hores i de 17 a 20 h

8 i 9 de setembre:

de 10 a 13 hores i de 16 a 18 i una hora abans de l'espectacle.

Per al Festival Comic Taurí s'habiliten també els següents dies:

Dimarts 10 i dijous 12:

de 10 a 13 hores i de 16 a 18 h

Divendres 13 i dissabte 14:

de 18:00 a 20:00 h

Diumenge 15:

de 12:00 a 14:00 i una hora abans de l'espectacle.

L'AGUTZIL

Aquest any l'Ajuntament ha restaurat i renovat els vestits de l'agutzil i l'acompanyant, dues figures històriques del Corre de bou a Cardona. Muntats a cavalls, amb vestit de color negre, jaqueta sense coll, recta, amb set botons grans (daurats), pantalons amb un galó daurat, barret bicorn negre amb una única ala lateral blegada i una escarpel·la i sabates negres.

FESTA MAJOR

CARGOLERA

Totes les persones interessades a posar-se dins la cargolera durant el Corre de bou s'hauran d'apuntar prèviament a l'Ajuntament, abans del divendres 6 de setembre, entre les 9 i les 14 hores.

DISPOSITIU DE SEGURETAT

Els Mossos de Plaça, Creu Roja, Protecció Civil, Penya Pagesos, serveis sanitaris privats i Policia Local participen en la coordinació de l'Encierro i del Corre de bou. El dispositiu inclou, també, una ambulància, un hospital de campanya mòbil i sanitaris. Més de 60 persones formen part del dispositiu.

La feina d'aquestes persones, però, serà ineficient si no hi col·laborem tots. En cas d'accident es demana a tothom que es posi en contacte al més ràpidament possible amb els agents implicats en el dispositiu de seguretat i/o es desplaçi a l'hospital de campanya.

L'Encierro i el Corre de bou són activitats de risc. La responsabilitat de participar-hi recau sobre un mateix i, per aquest motiu, hem d'estar segurs que estem en condicions de participar-hi. La participació en "l'Encierro" i en el Corre de bou per als menors de 16 anys està prohibida per llei.

A "l'Encierro" només s'ha de córrer. No citis ni toquis el bestiar. Si caus a terra i tens els bous a prop, no intentis aixecarte. Quan arribis a la plaça: no et quedis a la porta. Desplaçat a les bandes, deixa pas als altres i deixa treballar el personal de seguretat. En cas d'accident, cal anar a la infermeria, situada a la plaça del Portalet, on hi ha l'equip mèdic.

L'Ajuntament de Cardona agraeix la tasca de tots els voluntaris i voluntàries, de totes les agrupacions, que fan possible aquest desplegament per vetllar per la seguretat de tothom.

ELS BOUS

DISSABTE 7 DE SETEMBRE
DIUMENGE 8 DE SETEMBRE

22 SECRETARIO

41 BOMBONERO

44 MARISMEÑO

47 RABANITO

63 COPLERO

ELS BOUS

DILLUNS 9 DE SETEMBRE

PENYA EL CALAIXÓ

Ramaderia el Torreón

PENYA LES BARRERES

Ramaderia Los Maños

PENYA LA CORNETA

Ramaderia Sergio Centelles

PENYA EL PALILLO

Ramaderia Los Maños

GUANYADORS CONCURS FOTOGRAFIA 2023

Alba Torres (1a guanyadora)

Carles Palà (2n guanyador)

Saimon Blu (3r guanyador)

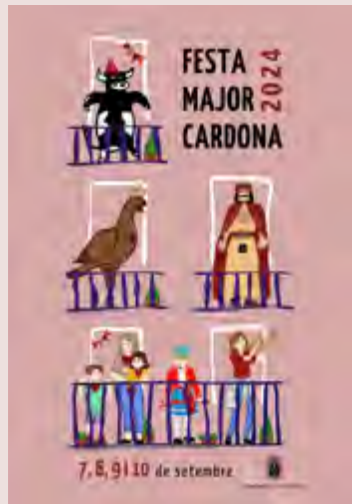
FESTA MAJOR

CARDONA 2024

PARTICIPANTS DEL CARTELL 2024

FESTA MAJOR

Abril Vilajosana Garriga
(1r premi)

Sergio Preciado Orozco
(2n premi)

Laia Cabanas Barrera
(3r premi)

Ramon Company Martínez

Queralt Perarnau Ribera

Núria Torres Farràs

Núria Clusellas Vilafranca

Noelia Bernal Clemente

Núria Clusellas Vilafranca

Ivet Icart Vazquez

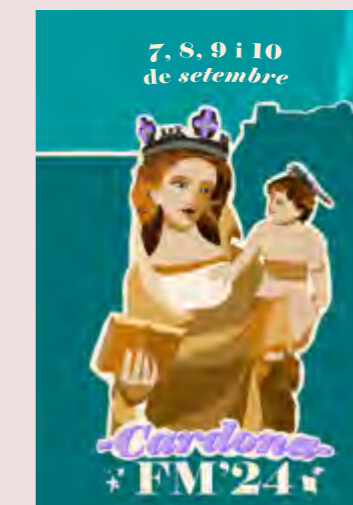
David Guevara Toro

Ares Visa Núñez

Sergio De Manuel González

Sergio De Manuel González

CARDONA 2024

FIESTA MAYOR DE CARDONA

PROGRAMA

de las fiestas que tendrán lugar en esta villa durante los días 14, 15 y 16 de Septiembre

CARDONA RECUPERA EL SEU PROGRAMA-CARTELL DE FESTA MAJOR MÉS ANTIC (1890)

ARXIU HISTÒRIC DE CARDONA

A las 7 y media de la tarde se conducirá en procesión la Imagen de la SS. Virgen del Patrocinio desde la casa de los Sres. de Franch a la Iglesia parroquial de S. Miguel Arcángel, con acompañamiento de orquesta y del Ball de Bastons, iluminándose la plaza de la Constitución con luces de bengala, disparándose bombas de estrellas y de luces de varios colores y elevándose dos grandes

A las 7 y media de la tarde se conducirá en procesión la Imagen de la SS. Virgen del Patrocinio desde la casa de los Sres. de Franch a la Iglesia parroquial de S. Miguel Arcángel, con acompañamiento de orquesta y del Ball de Bastons, iluminándose la plaza de la Constitución con luces de bengala, disparándose bombas de estrellas y de luces de varios colores y elevándose dos grandes

A las 7 y media de la tarde se conducirá en procesión la Imagen de la SS. Virgen del Patrocinio desde la casa de los Sres. de Franch a la Iglesia parroquial de S. Miguel Arcángel, con acompañamiento de orquesta y del Ball de Bastons, iluminándose la plaza de la Constitución con luces de bengala, disparándose bombas de estrellas y de luces de varios colores y elevándose dos grandes

GRAN CONCIERTO INSTRUMENTAL

en el ENTOLDADO, por los distinguidos concertistas contratados al efecto.

A las cuatro de la tarde, tendrá lugar la solemne

PROCESIÓN GENERAL

en que se llevará la imagen de la SS. Virgen del Patrocinio, asistiendo la Rda. Comunidad de Presbíteros, el Ayuntamiento y las Autoridades, los gremios, Cofradías y las Asociaciones religiosas con sus estandartes y pendones.

Un dels elements més característics de la nostra Festa Major són els tradicionals programes de festes, ja siguin en la seva actual modalitat de programa de mà, o bé com a cartells anunciadors dels actes i funcions a celebrar, des de fa anys en desús. Ara tenim el goig d’anunciar-vos que Cardona ha pogut recuperar el seu programa-cartell més antic i que correspon a la Festa Major celebrada entre el 13 i el 16 de setembre de 1890.

Es tracta d’un cartell format paper, que amida 26,5 d’amplària per 72,5 centímetres d’alçària, a un color i la tipografia característica de l’època, editat en castellà a càrrec de la Comissió de Fetes amb data del 31 d’agost de 1890. Consta com a imprès a Manresa, a la Impremta de J. Abadal, en el carrer Cardona. La seva adquisició s’ha fet a través de la societat PANAGORUM SL, que ens assabenta de la seva existència a principis d’any. Fetes les corresponents gestions amb la Regidoria de Patrimoni i Memòria Històrica (aprofitem per agrair des d’aquí la tasca feta pel regidor Joan Hernández), el cartell resta dipositat a l’Arxiu Històric de Cardona des del passat mes de febrer del 2023.

El seu valor rau en el fet que el programa de mà més antic que conservat fins ara en el fons de l’Arxiu Històric de Cardona correspon a la Festa Major de 1914. Sabem, però, que s’editaren i publicaren des de la segona meitat del segle XIX, com és el cas. A tall d’exemple, l’any 1886 s’acordava la impressió i publicació de 500 exemplars d’un programa de festes “que se repartirán entre el vecindario y poblaciones cercanas para su mayor publicidad”.

La seva lectura ens permet resseguir fil per randa el programa de festes amb les funcions religioses i civils a celebrar, incloses les dues processons d’anada i tornada amb la imatge de la Verge dels Franch i el tradicional Ball de bastons, que assenyalaven el principi i el final de la festa vinculada sempre al culte marià, així com la solemne processó general del

diumenge a la tarda, a començar a les 16 hores, i el castell de focs a càrrec del pirotècnic Morgadas (explicat al detall, inclosa una figura de la Verge del Patrocini i morters disparant salves, que als 200 metres representaven els colors de la bandera nacional... Déu-n'hi-do com han canviat els temps i les escenografies...), sense oblidar-nos dels concerts-serenates i l'envelat a la plaça de la Fira per als balls públics (contraposats als balls privats dels casinos locals). I per descomptat, els bous amb la gran “novillada” a càrrec del mestre Joan Borrell, àlies Murulla, i la seva colla, per al dilluns i dimarts, anunciada a les dues del migdia!

Recuperem així un altre bocí de la nostra història, en aquest cas un element associat al seu patrimoni festiu, que reflecteix la importància assolida per la Festa Major entre els cardonins d'ara fa més d'un segle. Així, a l'edició de La Vanguardia del 10 de setembre de 1890, amb l'anunci d'aquest programa de festes, se'ns diu això:

“Los vecinos de la villa de Cardona van á tener una fiesta mayor que dejará poco que desear tocante á diversiones. Tantos y tan magníficos son los festejos que han organizado, que creemos es Cardona una de las poblaciones de Catalunya que celebran sus fiestas más espléndidamente”.

És d'esperar i desitjar que, en el futur i en la mesura que els arxius públics facin la seva funció de salvaguardar el nostre patrimoni documental, podrem recuperar d'altres testimonis versemblants, que enriqueiran encara més el nostre coneixement sobre qui som i d'on venim.

**RECUPEREM AIXÍ UN
ALTRE BOCÍ DE LA
NOSTRA HISTÒRIA,
QUE REFLECTEIX
LA IMPORTÀNCIA
ASSOLIDA PER LA FESTA
MAJOR ENTRE ELS
CARDONINS D'ARA FA
MÉS D'UN SEGLE.**

FETS DELS GEGANTS DEL BARRI MAJOR DE CARDONA (1834-2024)

JOAN CAMPANY ARPA

Aquest any 2024, els gegants del barri Major de Cardona celebren els cent noranta anys. Això vol dir que d'aquí a deu anys, que passaran volant, compliran dos segles. Quantes de coses han passat en aquest temps: guerres, pandèmies, focs, inundacions i sequeres, accidents i miracles, magnicidis, festes grosses, victòries i derrotes, naixements i defuncions, casaments i divorcis. I ells, com si res, balla que ballaràs. Sempre ballant.

No pretenc amb aquest escrit explicar-vos la seva història. Ha estat tantes vegades repetida i només faré unes pinzellades dels fets que m'han semblat més transcendents. Perquè celebrar l'aniversari d'uns gegants (i tan sonat com el que avui festegem) vol dir moltes coses. A banda de la importància de poder reconèixer que les nostres estimades figures fan cent noranta anys, celebrem i reconeixem a totes les persones que ho han fet possible. Constructors

i reparadors, balladors i la colla de geganters que són el pal de paller remenant-los amunt i avall, modistes, perruquers, músics, xofers, proveïdors de materials, caixes i bancs, botiguers, conservadors i també els badocs que hem gaudit i picat de mans veient-los ballar i desfilar. Sense tots aquests personatges, molts anònims, no hauríem arribat fins aquí. Gràcies a ells i elles això ha estat possible, i encara més, han esdevingut la baula del futur, per fer que això continuï amb empena i garanties. Hi ha pedrera per confiar que serà així i podrem arribar als dos segles i a molts anys més, tots els que Déu vulgui.

El fet primordial és el naixement. El sastre Deogràcies Valls els va construir cap al 1834 i són els gegants més antics de Cardona. Així s'ha escrit als principals documents que tenim: "El Llibret dels Gegants, Nans i Capgrossos de Cardona" (Any 1986), on hi ha una foto de 1927 que anys després es reproduiria al llibre

Foto: Imatges antigues dels gegants del barri Major: Capvuitada de Corpus de 1908 (AHC), foto de la parella de Joan Amades (1927), dibuix del Costumari Amades (1934) i fotos de diversos anys amb els gegants del barri de la Fira i els nans del barri Mercat (1940-2010) i, finalment, una composició de Jaume Porredon (2008).

de Joan Amades "Gegants, Nans i altres Entremesos" (1934). Es parla també del canvi de vestimenta portat a terme l'any 1899, per commemorar els cinc-cents anys del trasllat de les relíquies dels Sants Màrtirs, Celdoni i Ermenter.

Els escrits passen per alt més de mig segle i apunten l'any 1958 com a moment d'un nou fet important. Per les festes dels barris de l'Octava de Corpus es va emprendre una restauració integral de les dues figures: Construcció dels braços (Pepet Moreno), vestits (Dolors Mulet), pentinat (Maria Serra), barret (Rita Torra) i altres complements (botiguers). El llibre "Festa Major" (Ed. Destino, 1969), dins l'article de Josep Maria Espinàs dedicat a la festa cardonina i el Corre de bou, inclou una fotografia d'Eugeni Forcano amb els nens del Ball de bastons al mig de la plaça de bous i tres parelles de gegants de Cardona (Romeu i Julieta, Esperança i Batallador i la del barri Major).

A banda dels textos esmentats, altres fonts corroboren aquests fets, així com un de nou i transcendental: el Bateig. L'11 de juliol de 1984, l'any del cent cinquantè aniversari dels gegants del barri Major, foren restaurats per Manel Casserras i Boix, pentinats i lluien vestits nous del tot per ser batejats. Borrell II i Letgarda foren els noms escollits, coincidint amb la preparació de la celebració del Mil·lenari de la Carta de Repoblament de l'any 986. La festa es va incloure dins els actes de la 1a Trobada de Gegants a Cardona, organitzada pel Rovell de l'Ou, col·lectiu de festes. Els Gegants del Pi de Barcelona (Mustafà i Elisenda) foren els padrins i els carrers de Cardona veieren desfilar una vintena de parelles de gegants.

A partir de 1986 diverses músiques acompanyaren les ballades dels gegants, aprofitant la transcripció de les partitures portades a terme per Antoni Ribas. La de Borrell i Letgarda partia d'una havanera (cantada amb el títol de

Carolina) que en ser transcrita per ballar es digué Americana dels gegants del Barri Major, arranjada per Narcís Mellado l'any 2003 per a la Banda de Cardona segons es documenta a bastament al llibre "Músiques de Cardona" de Cèlia Vendrell (2015), fet explicat pel mateix Narcís Mellado al Cardona Oberta núm. 67 de setembre de 2008 a l'article "Sobre la música dels gegants de la Fira", inspirat en el concert de la Banda de Música de Cardona, "La música dels gegants", celebrat a la col·legiata del castell el 21 de maig de 2006 amb totes les melodies dels gegants de la vila.

Un altre fet important per als nostres gegants més antics tingué lloc el 13 de juliol de 2003. La tenacitat de la Comissió de Festes del barri Major va fer possible la reconstrucció d'unes noves figures, idèntiques a les originals molt malmeses, per garantir-ne la continuïtat.

El mestre artesà i constructor cardoní Toni Mujal fou l'encarregat de les noves peces, substituint el cavallet tronc-cònic del cap (sistema únic emprat a Cardona com explicà el constructor el passat mes de juliol durant les festes del barri Major), el vímet i el cartró-pedra per resina de polièster molt més lleugera i duradora.

El vestuari fou cosa de Carme Cabanelas i els pentinats, d'Imma Haro i Montse Salinas. Apadrinaren els "nous" gegants el dia de l'estrena els del Pi, com quan els batejaren, i l'acte es va incloure dins la VII Trobada Intercomarcal de Gegants Bages-Berguedà, dins la Capvuitada de 2003, coincidint amb els vint-i-cinc anys de la Colla de Geganters i Grallers de Cardona. Un llibret commemoratiu il·lustrà els fets i explicà els orígens altra vegada. La Banda va reestrenar l'Americana. També ho recull el programa "Cardona, Festa Major 2006", dedicat als gegants, i el treball de recerca "Els gegants de Cardona i la seva música" (maig de 2016) elaborat per Laura Badia Torres, Marc Barrera Porredon i Mercè Vila Albacete (de l'Escola Vedruna Carme de

AQUEST ANY 2024, ELS GEGANTS DEL BARRI MAJOR DE CARDONA CELEBREN ELS CENT NORANTA ANYS. AIXÒ VOL DIR QUE D'AQUÍ A DEU ANYS, QUE PASSARAN VOLANT, COMPLIRAN DOS SEGLES.

Cardona).

D'ençà de la creació dels nous gegants, els vells romanen al costat dels vells de la Fira (Romeu i Julieta) al saló de sessions de l'ajuntament de Cardona a l'espera que puguin ocupar un lloc privilegiat a la futura Casa dels Gegants. També se n'han fet rèpliques més petites, uns gegantons que fan ballar els menuts en cercaviles i en les festes locals.

Per acabar la llista de fets destacats, voldria fer referència a les sortides més notables de Borrell i Letgarda.

En primer lloc, destacaria la sortida a Barcelona per les Festes de Santa Eulàlia de l'any 2014. Fou la primera vegada que actuava el Seguici Festiu de Cardona, exposat al Palau de la Virreina, on Borrell i Letgarda ja foren exposats entre altres gegants centenaris el febrer de 2001, coincidint amb el quart centenari dels gegants del Pi.

Tretze dels gegants cardonins (en faltaren alguns), els nans, l'Àliga, els bastoners i la Banda de Música, representants d'honor de Cardona, la ciutat convidada, desfilaren per la Rambla i ballaren a la plaça. Abans, però, havien participat a Matadepera en la Trobada Internacional de 1982, havien viatjat en vaixell fins a Maó (1997), foren convidats per la comparsa Caballeros de Cardona de Sax (Alacant)

l'any 2002, participaren en la inauguració del Vilar Rural de Cardona al costat del president Pujol (2003) i en les festes de Corpus cardonines (fet documentat ja des de l'any 1908), en les festes majors, les festes en honor a la Verge del Patrocini (600 anys de l'arribada, el 2023) i dels Sants Màrtirs (600 anys del trasllat l'any 1999 i 625 anys, l'any 2024) representant el seu barri.

I així mateix, darrerament han acompanyat la Colla de Geganters i Grallers de Cardona en nombroses trobades (Badalona, Molins de Rei, Sant Feliu de Llobregat, Vilanova i la Geltrú, Osca, Llinars). I sense moure's de casa, apareixen als llibres "Gegants. Aportació de Matadepera al nostre folklore" (agost de 1982) a l'apartat Índex Fotogràfic de Gegants de Catalunya; al "Catàleg de Gegants Centenaris de Catalunya" de Lluís Ardèvol (2015); a "Món Gegant" (Congrés Internacional de Gegants i Imatgeria festiva, Reus, 2017); a la col·lecció de Guia de Gegants (fitxes de Naono). I no em vull descuidar el "Costumari Català" de Joan Amades on al Volum III trobem un primer dibuix amb els gegants cardonins (barri Major i de la Fira i els nans del barri Mercat) de l'any 1927. Ja eren vells! Allà va començar aquesta aventura que continuarà...

**Que sigui per molts anys!
Visca!**

EL SASTRE DEOGRÀCIES VALLS ELS VA CONSTRUIR CAP AL 1834 I SÓN ELS GEGANTS MÉS ANTICS DE CARDONA.

Foto: Evolució dels gegants del barri Major al llarg de la història: Amb la Comissió de Festes del barri i el ballador Meca (anys 50), a Matadepera (1982), estrena de Borrell II i Letgarda al costat dels gegants antics (2003), al Palau de la Virreina de Barcelona amb l'Àliga de Cardona, per les festes de Santa Eulàlia (2014), dibuix de Griselda Karsunke per il·lustrar un conte on apareixen Borrell i Letgarda, i al costat de les dues parelles-rèplica de gegantons (2024), el ball de la geganta (foto de Jaume Porredon), i dues fotos de la festa del barri Major, una amb la comissió de festes, les autoritats i la colla de geganters cardonina i l'altra de la parella amb les bandes dels 190 anys (juny de 2024).

IMMORTALITZANT LA FESTA MAJOR DE CARDONA DES DE LA DÈCADA DELS 50

JAUME BARBERÀ I AJUNTAMENT DE CARDONA

Antoni Rovira Bascompte (Cardona, 1897 – Cardona 1957), rellotger de professió, va aprendre l'ofici de fotografiar amb un fotògraf manresà que va conèixer quan aquest va anar a Cardona a fer els carnets del Centre d'Esquerra "Els Radicals". Va iniciar el negoci de la fotografia l'any 1933 en una galeria amb vidres i llum natural, núm. 9, on ja disposava de laboratori propi. Fins a l'any 1939, en què Antoni Rovira tenia 42 anys, va fer moltíssimes fotos de carnet, de primeres comunions i d'altres festes familiars. A partir d'aquesta data, la seva filla de 15 anys, Teresa Rovira Santasusagna, el va ajudar en les tasques de revelar i "d'emplacar" fotografies, i van traslladar l'establiment de rellotgeria i fotografia a un edifici de la seva propietat, al carrer Major, núm. 26, on encara, actualment, segueixen treballant en el camp de la fotografia els seus descendents.

“ELS CARDONINS ENS HAN DEIXAT ENTRAR A CASA SEVA, DE LA MATEIXA MANERA QUE ELLS HAN ENTRAT A CASA NOSTRA.”

Des de l'any 1949, Teresa Rovira va regentar el negoci, conjuntament amb el seu marit, Jaume Boixadera Oriola, fins a l'any 1985. En aquesta etapa en què l'establiment va començar a denominar-se Foto Boixadera, van començar amb una càmera Voigtländer.

Als anys 60, van obrir una segona botiga al carrer Escasany, núm. 32. Jaume Boixadera va ser nomenat fotògraf oficial de l'Ajuntament de Cardona, el 26 de juliol de 1952, essent alcalde Rafael Clusellas. L'any 1985, Jaume Boixadera i Teresa Rovira van jubilar-se; aleshores, el negoci va passar als seus fills Josep i Maria Mercè.

Josep Boixadera, que fotografia la festa cardonina des de finals dels anys 70, explica que ha viscut algunes anècdotes divertides des de dins la festa: en destaca, per exemple, l'any que, un matí l'Església. Assegura que el fet d'anar amunt i avall amb la càmera et permet percebre l'estat d'ànim dels cardonins durant aquells dies: "La gent s'ho passa bé i gaudeix molt de la festa".

Preguntat per quin és el moment indicat per prémer el botó i capturar una instantània, Boixadera assegura que "cal tenir una bona visió", referint-se als actes taurins. "Aquells actes que són més protocol·laris són més 'previsibles' des del punt de vista del reportatge fotogràfic", confirma. Assenyala que amb l'aparició dels mòbils, la fotografia ha canviat molt però que la qualitat continua sent un reclam. El fotògraf cardoní també lamenta que "la gent deixa de gaudir per la necessitat constant de captar coses."

Què ha estat Fotografia Boixadera per un poble com Cardona? Josep Boixadera ho té clar: "Els cardonins ens han deixat entrar a casa seva, de la mateixa manera que ells han entrat a casa nostra. Ha estat una relació recíproca i de molta confiança i intimitat." Preguntat pel secret de sostenir el negoci tants anys, ho atribueix a l'honradesa, la noblesa i a la confiança i respecte.

40 ANYS DE LA PENYA PAGESOS

PENYA PAGESOS

CARDONA 2024

FESTA MAJOR

Mercè Boixadera (foto d'arxiu).

Josep Boixadera fent fotos a la Festa Major 2023.

Com qui no vol la cosa, la penya Pagesos ja hem fet 40 anys. Els orígens van ser deguts a un grup de persones de diferents col·lectius del poble, que es van ajuntar per començar el que ara ja És una tradició, l'Encierro pels carrers del poble.

Però l'Encierro es va començar el 1982, inicialment amb un recorregut diferent de l'actual, ja que durant dos anys els bous s'engegaven pel carrer de les Flors, i es tancava el recorregut amb remolcs i taulons de manera quasi improvisada. No va ser fins al 1984 quan ja es va crear el recorregut actual, amb més mitjans, al mateix temps que es creava la penya Pagesos com a colla, i encarregats de muntar i desmuntar l'Encierro. És a partir d'aquest moment quan els encierros passen a formar part del tradicional Corre de bou de Cardona amb més de 600 anys d'història.

També podem presumir, amb veu petita, de ser la primera colla a fer la nit de l'Empalme, ja que els primers anys de muntar l'Encierro, no corria pels carrers de Cardona ningú més que nosaltres. Amb el temps, la gent i les colles es van anar animant a passar la nit de festa i es van començar a organitzar concerts fins a arribar a la nit de l'Empalme que tenim avui en dia.

En tots aquests 40 anys, n'hem vist de tots colors. Anys que hi havia tanta gent

a muntar que no hi havia prou taulons per a tots, i anys que ens faltaven mans i cames perquè a les 7 del matí estigués tot muntat i a punt de repassar. Amb els anys hem seguit diferents maneres de muntar i desmuntar.

Ara, carreguem els remolcs el dissabte abans de festa major; amb això fem una avançada important de feina, de manera que no s'ha de fer aquella mateixa nit. També s'han introduït modificacions amb portes de ferro en trams estratègics dels carrers, per tal de seccionar el recorregut i poder fer evacuacions ràpides de ferits en cas necessari. Cada tram de carrer que tanquem té el seu nom identificatiu, que pintem als taulons per reconèixer-lo, i cap carrer és igual d'ample que un altre. Ara fa 12 anys es va introduir un segon Encierro el dilluns de festa major, una nit de muntatge molt més tranquil·la, sense tanta gent als carrers i un Encierro més per a la gent del poble. Llavors sí, el dilluns de festa major tornem a carregar fustes i ferros, i ho portem al magatzem per a l'any següent.

La nit de l'Empalme, per a nosaltres, és una nit diferent, que, a la nostra manera, gaudim tant com la resta del poble i en la qual tothom qui vulgui és convidat a remenar taulons i a fer-se un fart de riure.

Us desitgem de tot cor una molt bona Festa Major !

GEGANTERS I GRALLERS DE CARDONA: UN VIATGE DE TRADICIÓ I CULTURA

COLLA DE GEGANTERS I GRALLERS DE CARDONA

U DE FESTES EL ROVEI

La Colla de Geganters i Grallers de Cardona és una entitat sense ànim de lucre amb una llarga i rica història que s'ha anat construint al llarg de les últimes dècades. Fundada el juny de l'any 1978 sota el nom "Col·lectiu de Festes el Rovell de l'Ou", aquesta associació ha estat un pilar fonamental en la preservació i promoció de la cultura gegantera a la nostra vila.

Els inicis i la primera trobada de gegants

El diumenge dia 1 de juliol de 1984, només sis anys després de la seva creació, l'entitat va organitzar la primera trobada de gegants a Cardona. Aquesta trobada, va marcar un abans i un després en la vida cultural del municipi. Va ser la primera trobada de gegants, una gran festa de gegants que s'ha anat mantenint any rere any, fins avui. Enguany, hem tingut el plaer de commemorar els 40 anys d'aquella fita històrica, una celebració que ha servit per recordar-nos la importància de mantenir vives les nostres tradicions.

*Primera fotografia del Col·lectiu Rovell de l'Ou (1978)

*Sortida extraordinària al setembre 1997. Port de Maó (Menorca)

El naixement dels Grallers

L'any 1999, amb la voluntat d'enriquir encara més les nostres sortides, es va crear un grup estable de grallers per acompanyar els gegants en les seves sortides. En la creació dels grallers, vàrem tenir l'ajuda del cardoní Lluís Marmi, flamant premi Joan Amades 2023 de Cultura Popular i Tradicional. En Lluís és també l'autor de la cançó "Dolça de la sal", peça que ballem habitualment amb el gegants com a ball de plaça a les trobades.

Aquest any celebrem amb orgull el 25è aniversari dels nostres grallers, que han aportat un toc musical i festiu inigualable a totes les nostres activitats.

*Estrena dels grallers de la Colla Geganters de Cardona. Sant Fruitós de Bages, 1999.

Una llarga trajectòria d'activitat gegantera

Durant aquests més de 45 anys, la nostra colla ha participat any rere any en trobades per tot Catalunya, més de 400, portant el nom de Cardona arreu. També col·laborem amb tot tipus d'actes i esdeveniments locals, com les festes dels barris, la Festa Major o la botifarrada del dijous llarder, entre altres.

*Capvuitada de l'any 2022.

El 2003, coincidint amb el 25è aniversari de la nostra colla i l'estrena de la còpia de la parella de gegants centenaris del Barri Major, la Colla de Geganters i Grallers de Cardona va organitzar la VII Trobada Intercomarcal de Gegants Bages-Berguedà. Aquesta trobada va reunir 28 colles geganteres, a més de les colles de Cardona, convertint-se en l'esdeveniment geganter més gran fet mai a la nostra vila, que va contribuir a enfortir encara més els vincles entre la nostra colla i les colles de les comarques veïnes.

Els últims anys, la nostra colla s'ha bolcat també en promoure el món geganter entre els més petits de Cardona. Una de les activitats en aquesta línia ha estat l'estrena de varis gegantons, amb diferents mides i alçades, que poden portar nens i nenes a partir de 4 anys, fomentant així l'entrada dels més menuts a la colla i assegurant la continuïtat de l'entitat.

Sortides més enllà de Catalunya

La nostra colla no només ha estat activa a nivell local, comarcal i arreu de Catalunya, sinó que també ha dut el nom de Cardona més enllà de les nostres fronteres. Hem tingut l'honor de participar en esdeveniments culturals i geganters a Menorca, Fraga (Osca), Andorra, Sax

(Alacant), Foix (França), Torrejón de Ardoz (Madrid) i Ath (Bèlgica). Cada sortida ha estat una oportunitat per compartir la nostra cultura i per aprendre de les tradicions d'altres llocs.

La Colla de Geganters i Grallers de Cardona continua treballant amb passió i dedicació per mantenir viva la tradició gegantera. Aprofitem aquest escrit per fer un sentit record als que ja no hi són. També volem animar a tothom qui vulgui, a formar part de la nostra colla. Amb la mirada posada en el futur, seguirem esforçant-nos per portar festa, alegria i cultura a tots els racons on se'ns convidi. Gràcies a tots els que han format part d'aquesta història i als que seguiran contribuint a fer-la créixer.

*Geganters i grallers de Cardona a Ath (Bèlgica) - setembre de 2022

CENTENARI DE LES ESCOLES ESCASANY (2024-2025)

ARXIU HISTÒRIC DE CARDONA

Fotomuntatge amb la inauguració de l'edifici escolar i la imatge dels dos germans, 1925 (AHC, Fons Planas Muntanyà)

Enguany, Cardona ha de donar inici al seguit d'actes commemoratius que volen celebrar el centenari de la construcció del nou edifici escolar patrocinat pels germans Ramon i Manuel Escasany Argelagós. L'escola construïda entre 1924 i 1925 havia de mantenir les seves funcions com a centre d'ensenyament per espai d'una cinquantena d'anys, fins que al curs 1974-1975 van ser substituïdes per l'actual escola Patrocini. Ara, i després d'una acurada rehabilitació duta a terme entre el 2010 i el 2012, l'escola costejada pels germans Escasany perviu i fa les funcions d'Escola Municipal de Música-MUSICANT.

Però, que sabem d'aquesta commemoració a celebrar i dels seus protagonistes?

Els germans Ramon i Manuel Escasany

Ambdós havien nascut en 1862 i 1869, respectivament, en un pis de lloguer situat als Quatre Cantons, al número 2 del carrer de Graells, més conegut com Cal Buffau o cal Guarnicioner. Aquí és on els seus pares, l'Antònia i el Joan, van poder establir-se procedents de Guissona i treballar de boter, que era l'ofici del cap de casa.

Ramon i Manuel van viure aquí la seva infantesa, fins que l'any 1873 la família es va traslladar a residir a Sallent. Malgrat que la seva estada va ser més aviat curta (onze anys per al Ramon i quatre

per al Manuel), Cardona va romandre per sempre més a la seva memòria. Quasi vuitanta anys després, Manuel recordava aquells anys a Cardona en unes memòries escrites per P. Massa per dir el següent:

“Yo nací hace muchos años (imagínese que les ando pisando los talones a los ochenta), en un pueblecito muy pintoresco y muy catalán de la provincia de Barcelona, que se llama Cardona. La fecha exacta de este acontecimiento fundamental de mi vida es ésta: 10 de mayo de 1869 [...] Le decía a usted que nací en Cardona – prosigue Escasany, tres encender y fumar, con mucha calma, un habano- y este detalle no es para consignarlo así, no más. Cardona es una cosa muy seria, aunque no lo parezca. [...] Cardona es un pueblo reciamente catalán. Vieja costumbre, vieja casa; aire tradicional y muy pegado a la tierra, en todo. Uno se siente allí muy dentro de Cataluña. Se respira el pasado, como en pocos pueblos. Esa antigua traza de Cardona es su encanto mayor. ¡Ah! Y su montaña de sal gema, que yo me atrevería a calificar de única en el mundo, por la importancia de los yacimientos y la diversidad y excelencia de la sal. Este es mi pueblo. Aquí llegaron mis padres, que eran de Guisona (Lérida), allá por el año 60 (1860), y aquí nací yo, como le dije, nueve años después” (P. Massa, Manuel Escasany. Esquema de una vida, 1947).

Els germans Ramon i Manuel Escasany i Argelagós, 1917 (AHC)

El seu relat continua rememorant la seva estada a Cardona juntament amb el Ramon i els altres set germans (quatre germans per tres germanes, dels quals només el gran, l'Ignasi, havia nascut a Guissona, mentre que la resta ho feren aquí), en un capítol que, significativament, encapçala amb el títol “Un hogar feliz”. I també com el seu pare, el va dur l'any 1882 a Barcelona per formar-se com a rellotger. Fins que l'any 1886, ell i el Ramon decidiren cercar un nou destí a Sud-amèrica, per desembarcar a Montevideo. Sis anys després (1892), es traslladaven a l'Argentina i la ciutat de Buenos Aires, on al cap de poc temps ja obrien el seu primer establiment de rellotgeria.

En el decurs de les tres dècades següents, Casa Escasany, la societat anònima constituïda pels dos germans, havia d'esdevenir la rellotgeria i joieria més important de Llatinoamèrica. La varietat i diversitat de productes oferts, afegides a innovadores campanyes de màrqueting i venda per correu postal, van fer de l'establiment situat al carrer Perú, xamfrà amb Rivadavia, referència obligada a la ciutat de Buenos Aires. Per a fer-nos una idea, el local comptava amb més de 27 aparadors vers el vial públic (13 al carrer Rivadavia, per 14 al carrer Perú), tots profusament il·luminats per 1.120 llums elèctrics. Després obririen dues sucursals més, una a Tucuman i una altra al Mar de Plata.

Un eslògan de l'època deia: “Para alhajas, relojes, regalos, Casa Escasany”. Manuel i Ramon van saber com satisfer els anhels de consum de la incipient classe mitjana i alta burgesia de la ciutat de Buenos Aires i per extensió de tota Argentina. A la seva botiga oferien 192 models diferents de rellotges, que incloïen la importació de productes europeus d'alta gamma amb marques de referències com ara Jaccard, Ulysse Nardin, Cyma, Tavannes i Moeris, entre d'altres, sense menystenir d'altres models com els Wattham Wach

Company americans. Però el model estrella eren l'Escasany Watch i el Cronòmetre Escasany, ambdós models amb maquinària suïssa de la casa Omega.

Exterior i interior de l'establiment de Casa Escasany, en el xamfrà dels carrers Rivadavia amb Perú de la ciutat de Buenos Aires, 1917 (AHC)

L'any 1897, el periodista Bartolito, director del diari “La Nación”, havia publicat un article sobre Manuel Escasany i el seu establiment titulat “Una hora entre joyas”, per dir el següent del seu cronòmetre:

“El Cronómetro Escasany es un tipo de reloj, ideado por el señor Escasany, después de mucho estudio teórico y práctico, buscando la mejor combinación posible de funcionamiento regular y lo módico del precio, así bautizado en Suiza, donde se envió el modelo para su examen y adopción en el caso de ser aprobado, con el nombre de OMEGA, sin duda, para significar, que así como es ésta la última letra del alfabeto griego, el Cronómetro Escasany es la última palabra de la industria relojera, como producto económico, perfectamente acabado.

La denominación no es mala, pero el autor del invento o arreglo, en el legítimo deseo de vincular su nombre a un trabajo de su cariño y de precio especiales, ha dispuesto que sea aquel fijado en la esfera de sus relojes, sean ellos de oro, plata, acero o níquel. En cuanto al costo, será el menor del que haya habido ejemplo hasta ahora, tratándose de relojes de tal precisión.

«Quiero vender la mejor hora al precio más bajo posible», dijo el señor Escasany al ponerse a la obra, y hoy que tiene la satisfacción, de verla finalmente terminada, pondrá particular empeño en que el éxito corresponda en un todo a sus esperanzas”.

Quinze anys després (1912) i dos abans de la Gran Guerra, Casa Escasany facturava més de quatre milions de dòlars i donava feina a 182 treballadors (32 dels quals eren dones el 1917). De la seva botiga principal sortien cada dia entre 75 i 80 comandes, que eren repartides per la ciutat amb tres vehicles. I l'any 1917, el nombre de clients per a la capital fou de 265.492.

Anunci dels rellotges per a home de la Casa Escasany, 1910 (Buenos Aires, Caras y caretas, 593)

Dèiem que Casa Escasany era el referent. En el decurs d'aquests anys van sumar mèrits i reconeixements. I des del 1906 eren proveïdors de la casa reial espanyola, per Reial decret del 2 d'abril. I l'any 1916, quan el Ministeri de Relacions Exteriors d'Argentina va voler adquirir un trofeu per a la Confederació Sud-americana de Futbol (CONMEBOL) i la Copa Amèrica, el torneig per seleccions més antic del món, va acudir a Casa Escasany, on va comprar l'actual trofeu per un preu de 3.000 francs suïssos.

L'èxit, però, no va fer perdre de vista a tots dos germans la seva vila nadiua. Ramon i Manuel no oblidaren mai la Cardona de la seva infantesa i l'any 1907 ja oferien un donatiu de 3.000 pessetes per ajudar els aturats de les fàbriques tèxtils que s'havien quedat sense feina arran de la riuada soferta el dia 12 d'octubre. Manuel,

que aleshores es trobava de viatge a París, en assabentar-se del desastre, va venir expressament fins aquí per valorar la situació i oferir el donatiu. En mostra de gratitud, el consistori aleshores presidit per Carles de Subirà, baró d'Abellà, va decidir consignar aquest agraïment a la sessió del Ple Municipal celebrada l'11 de novembre de 1908, mitjançant aquestes paraules:

“Por último se acordó a propuesta de la Presidencia se hiciera constar en acta, el testimonio del vivo agradecimiento de la Corporación por el generoso acto realizado por los hermanos Escasany al acudir presurosos a su pueblo natal para aliviar con su propio peculio entregando a la Presidencia la suma de 3.000 pesetas, la aflictiva situación de las familias que quedaron en la mayor miseria a consecuencia de las inundaciones del día doce de octubre del año próximo pasado, teniendo en cuenta que dichos señores han sido los únicos hijos de esta villa que se hallan ausentes de la misma y con posición desahogada para poder enviar un pequeño socorro a sus paisanos que espontáneamente lo han hecho, no pudiendo decir de los otros lo mismo, pues a pesar de haberles expuesto la situación desastrosa de muchas familias y suplicarles tuvieran a bien enviar un pequeño socorro, no se han dignado siquiera contestar a tan justificada súplica”.

Serà dins aquesta lògica que, una dècada després, ambdós germans van decidir atendre les necessitats de Cardona en una qüestió clau com era l'educació. En aquest sentit, els infants de la població patien les mancances cròniques d'uns equipaments obsolets, mancats de recursos, conseqüència d'unes lleis i programes que preveïen la construcció d'escoles, però, que per diverses raons no es materialitzaven.

Pavelló de la Casa Escasany a l'Exposició Industrial del Centenari a Buenos Aires, Argentina, any 1910 (AHC)

La constitució de la Mancomunitat de Catalunya el 1914 i l'ambiciós programa de govern endegat aleshores, amb les inversions i reformes necessàries per a modernitzar el país, inclosa l'educació, havia de suposar un punt d'inflexió en aquest sentit. I és aquí on els germans Escasany van trobar el caliu necessari per dur a terme la seva tasca filantròpica de la mà de dos personatges clau. El primer va ser el doctor August Pi i Sunyer, catedràtic de fisiologia a la facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona. I el segon fou mossèn Antoni Berenguer i Sala, nascut a Cardona l'any 1874, i des del 1922 prior de la capella Sant Jordi de la Diputació de Barcelona. Ells dos van ser les persones de confiança que van permetre materialitzar la donació de 100.000 pessetes a favor de la Mancomunitat per a la construcció del nou edifici escolar de Cardona.

L'any 1917, la societat Casa Escasany havia commemorat els vint-i-cinc anys d'existència amb una celebració digna d'unes noces d'argent. El juliol d'aquest any oferien un lunch a la premsa i amics de la casa, on va assistir l'ambaixador espanyol. I a l'agost, Ramon i Manuel ho festejaven al costat dels seus treballadors amb un banquet ofert a l'hotel Carapachay, al qual va assistir la seva mare, Antònia Argelagós, aleshores ja octogenària (i que havia de morir el març del 1924 a l'Hospital Espanyol de Buenos Aires). Es va editar un catàleg amb 65 pàgines sota el títol *“Lo que ha sido y lo que es la Casa Escasany”*, que volia projectar a la societat argentina i al món el que havien aconseguit els dos germans des de la seva arribada a Buenos Aires. A més d'un segon volum titulat *“25 años de labor”* amb 99 pàgines.

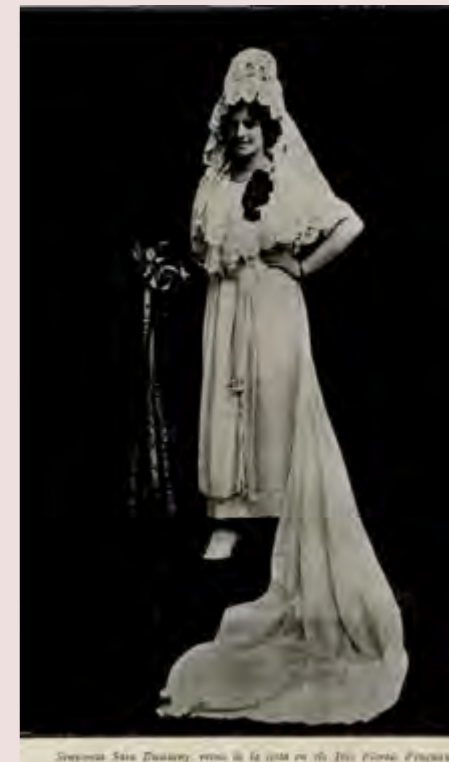

Ramon i Manuel Escasany amb la seva mare, Antònia, al centre, en el banquet celebrat per commemorar les noces d'argent de la Casa Escasany (1892-1917) (Buenos Aires, Caras y caretas, 984)

Totes dues edicions són un testimoni excepcional de la magnificència assolida aleshores per Ramon i Manuel. I de com havien tingut cura de teixir una xarxa de relacions entre la comunitat catalana i espanyola resident a la capital argentina mercès a l'exercici de la filantropia i patrocini cultural. L'any 1912, els noms de tots dos germans apareixen inclosos en la relació de subscriptors que contribuïren econòmicament al

monument de l'advocat, periodista i poeta Teodor Llorente, fundador del diari *“Las Provincias”*, que encara avui llueix al parc de la Ciutadella de Barcelona, obra d'Eusebi Arnau. Al mateix temps que Ramon consta per aquest mateix any com a membre de l'Associació Patriòtica Espanyola que va promoure el segell solidari amb el qual la comunitat espanyola a Argentina volia ajudar les famílies dels soldats ferits i morts a la campanya del Marroc.

Especialment interessant va ser la projecció i influència en el Casal Català de Buenos Aires, que va tenir un dels seus moments àlgids el desembre de 1917, arran de la celebració del desè aniversari de la festa de les lletres catalanes amb els corresponents Jocs Florals. Les fotografies amb la figura juvenívola de Sara, la filla de Manuel, presidint com a reina dels Jocs la vetllada celebrada en el Teatre Argentí, il·lustren a la perfecció la puixança assolida.

Sara Escasany, la filla de Manuel, vestida de reina dels Jocs Florals celebrats pel Casal Català de Buenos Aires, 1917 (Buenos Aires, Resurgiment, 18 (gener de 1918))

En aquest sentit, cal assenyalar que un tercer germà Escasany, el Joan, també va participar inicialment dels negocis de Ramon i Manuel. Casat amb Maria Auzeill, van ser pares de l'Ignasi Escasany Auzeill (Buenos Aires, 1892-† Madrid 1973), que va casar-se l'any 1918, a Barcelona, amb Enriqueta Miquel i Mas, la filla i hereva de l'industrial del paper Antoni Miquel i Costas, primer marquès de la Pobla de Claramunt (títol heretat actualment per Francisco de Paula de Borbón y Escasany, sisè duc de Sevilla).

Fou en aquest precís context que la construcció de les escoles de Cardona havia de prendre forma entre 1921 i 1924. Un cop formalitzada la donació de les 100.000 pessetes a favor de la Mancomunitat la primavera de 1922, el projecte va recaure en la persona de l'arquitecte Lluís Planas Calvet, que en els anys previs havia treballat en l'estudi de Josep Puig i Cadafalch, per passar després al Servei de Construccions de la Mancomunitat, per signar els projectes de les primeres biblioteques populars. Mentre que la seva part pedagògica va correspondre a Alexandre Galí.

Tanmateix, el projecte va sotragar el setembre de 1923, quan el general Miguel Primo de Rivera va encapçalar un cop d'estat amb el suport de l'exèrcit, les oligarquies dirigents i el rei Alfons XIII. El nou directori militar va declarar l'estat de guerra, a la vegada que abolia la Constitució i disposava la destitució dels ajuntaments escollits per sufragi, incloses les diputacions, i per extensió s'abolia la Mancomunitat. Per a sorpresa de les elits burgeses de Catalunya que, inicialment, havien donat suport a l'alçament militar com a garantia de l'ordre social, en els mesos i anys següents qualsevol aguait vinculat a la cultura catalana i el catalanisme havia de ser reprimit per les noves autoritats, i això incloïa les escoles promogudes per la Mancomunitat.

Ramon Escasany i el periodista i editor Justo Sanjurjo López de Gomara conversen sobre la política espanyola, pels volts del 1920 (família Escasany)

Només la voluntat ferma dels germans Escasany va fer possible la conclusió del projecte, això sí, reconvertides en escoles nacionals mercès a la intervenció del llavors alcalde de Cardona, el metge Josep Sunyer, acompanyat per l'industrial Joan Palà Claret, exdiputat a Corts i persona molt propera al directori militar.

Finalment, el dimarts 16 de setembre de 1924, es procedia a la cerimònia de benedicció i col·locació de la primera pedra, tot coincidint amb la Festa Major. Dies després, el 28 de setembre, Cardona era visitada per Ramon Escasany en companyia de la seva esposa i la seva filla, a més del doctor August Pi Sunyer, la seva esposa i mossèn Antoni Berenguer, el prior de la capella Sant Jordi.

La profusió d'imatges de l'acte del dia 16, així com la de notícies recollides en els diversos mitjans de comunicació d'aleshores (La Vanguardia, La Veu de Catalunya, La Publicitat i El Diluvio, entre d'altres), ens permet abastar el ressò mediàtic que va tenir aleshores l'esdeveniment.

Tot seguit us presentem relacionades per dates les principals dades i notícies publicades relatives al projecte de la nova escola de Cardona patrocinada

pels germans Escasany, així com de la cerimònia de benedicció i col·locació de la primera pedra i la visita feta pel Ramon en un mes de setembre d'ara fa cent anys. L'any vinent tocarà commemorar la seva construcció i inauguració.

1921, 1 desembre l'edició de La Vanguardia d'aquest dia es fa ressò de la visita efectuada al president de la Mancomunitat: "Han visitado al presidente de la Mancomunitat, señor Puig y Cadafalch, el doctor don Augusto Pi y Suñer, acompañado del señor Escasany, para ofrecer a la Mancomunidad la construcción de unas escuelas en Cardona".

1922, 11 de maig, l'edició del diari "La Publicidad" inclou la següent crònica:

"Un noble ejemplo. Una casa comercial catalana de Buenos Aires, la casa Escasany, ha hecho a la Mancomunidad de Cataluña un donativo de 100.000 pesetas destinadas a edificar en Cardona unas escuelas de enseñanza primaria. He aquí un noble procedimiento, que si fuese imitado por una parte considerable de los catalanes que están en condiciones de fortuna para hacer donativos de esa cuantía, resolvería muy pronto la cuestión esencial de la enseñanza en Cataluña.

No hay que decir que tratándose del donativo de una casa comercial catalana hecho a la Mancomunidad, encargándose ésta de la construcción y régimen de la escuela, la enseñanza que se dará en ella estará de acuerdo con los principios nacionales y pedagógicos. Cada escuela de esta clase que se funde en nuestra tierra será un paso en firme hacia su florecimiento. Y muchas de las aspiraciones catalanas, que hoy parecen de consecución difícil u utópica, se pondrían al alcance de nuestra mano si hubiese en el Principado dos o trescientas escuelas de esta clase.

Hay que esperar que el ejemplo que viene de Buenos Aires, gracias al cual pronto va a alzarse en Cardona una magnífica escuela catalana, sea imitado por cuantos se hallan en situación de hacer donativos importantes. No cabe duda que hay mucho más de cien personas en Cataluña que pueden desprenderse de 100.000 pesetas para la edificación de una escuela, y que son muchísimo más numerosas las que pueden aportar sin quebranto para su estabilidad económica sumas considerables, aunque no lleguen a la antedicha. Por este camino muy pronto se llegaría a tener en nuestra tierra los establecimientos de enseñanza necesarios desde el doble punto de vista patriótico y cultural.

Piénsese que en todos los pueblos que se han hallado en un caso semejante al de Cataluña, el establecimiento de un vasto sistema de enseñanza propia ha sido una de las primeras y principales preocupaciones de los patriotas. Los efectos de una escuela son más profundos y más duraderos que los de las campañas políticas y parlamentarias, que muchas veces se desvanecen al cesar los pasajeros entusiasmos populares. Y la mejor contestación que podría darse a los actos hostiles de los adversarios, es la de levantar escuelas propias, como instrumento de progreso cultural y como fortaleza del idealismo patriótico".

El doctor August Pi i Sunyer (Barcelona, 1879-† Ciutat de Mèxic, 1965), catedràtic de fisiologia a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona (AHC)

1922, 13 de maig, a la sessió del Ple municipal, l'alcalde Agustí Coma proposa manifestar l'agraïment de la vila *"por las iniciativas de los Señores Don Ramon y Don Manuel Escasany de fundar unas escuelas en esta villa consistentes en el edificio de nueva planta, con dotación de mobiliario moderno, y el Ayuntamiento haciéndose suyas las manifestaciones de dicho Señor Presidente, acuerda conste en acta tan bellas iniciativas"*. Aquest mateix dia s'acorda que el regidor Rafael Reitz i el secretari municipal siguin els responsables de vetllar i tramitar la construcció de les noves escoles, i que sol·licitin una entrevista amb el president de la Mancomunitat i amb totes les altres persones que havien d'intervenir en l'administració del donatiu efectuat per a aquest efecte i que era per un import de 100.000 pessetes.

1922, 20 de maig, a la sessió del Ple municipal el regidor Rafael Reitz informa de les gestions fetes a Barcelona relatives a la construcció de les noves escoles i l'entrevista feta amb el doctor August Pi i Sunyer, aleshores diputat a Corts pel districte de Figueres i representant legal dels germans Escasany a Catalunya.

1922, 9 de juliol, a la sessió del Ple municipal, l'alcalde Coma informa de la visita feta aquest mateix dia pel doctor Francesc Pi i Sunyer, aleshores diputat a Corts pel districte de Figueres, en companyia de dos tècnics de la Mancomunitat, Alexandre Galí, director tècnic de l'ensenyament primari, i l'arquitecte Lluís Planas, per estudiar l'emplaçament de la futura construcció del nou grup escolar local a sufragar pels germans Ramon i Manuel Escasany.

1923, 13 de setembre, el general Miguel Primo de Rivera encapçala un cop d'estat amb el suport de l'exèrcit, les oligarquies dirigents i el rei Alfons XIII. La primera mesura adoptada pel nou directori militar és l'abolició de la Constitució i

la declaració de l'estat de guerra. Dies després es disposava la destitució dels ajuntaments escollits per sufragi i el consistori encapçalat per Agustí Coma és rellevat per un de nou presidit pel metge Francesc Xavier Casals, substituït pocs mesos després pel també metge Josep Sunyer.

1924, 15 de març, a proposta de l'alcalde Sunyer, el Ple municipal acorda *"dar un voto de confianza a Don Juan Palà Claret para que por su cuenta haga todas aquellas gestiones que estime procedentes para la pronta resolución para poder conseguir la construcción de las nuevas escuelas costeadas por los dignos compatriotas señores Escasany, residentes en Buenos Aires"*.

1924, 22 de març, l'alcalde Sunyer manifesta en el Ple municipal la necessitat d'escriure *"una carta a los señores Escasany en el sentido de que se dignasen buscar una fórmula amistosa con motivo del cambio de la Mancomunidad, de que las nuevas sean nacionales en vez de la referida entidad"*.

1924, 7 de juny, l'alcalde Sunyer informa davant el Ple de les gestions fetes i acords assolits amb Josep Munt Espluga per comprar una porció dels terrenys de la seva propietat amb una extensió de 336 m² i que eren necessaris per a la construcció del nou edifici escolar sufragat pels germans Escasany. Es delibera i s'acorda adquirir els dits terrenys per un preu de 200 pessetes.

1924, 11 de juny, la compravenda dels terrenys per a la futura escola es formalitza davant el notari Domingo Pou Lladó. Mitjançant aquesta escriptura Josep Munt segregava de la seva finca matriu els terrenys necessaris per a l'obra, que sumaven els ja dits 336 m². Aquesta finca matriu constava de 1.500 m² i confrontava a l'est o llevant amb el camí dels Corralos o de l'Escorxador, al

sud o migdia amb el carrer de les Rodes, a l'oest o ponent i nord o tramuntana amb el terrenys comunals de l'interval de la muralla. L'Ajuntament es comprometia a conduir les aigües residuals del futur edifici escolar a un dipòsit que el venedor tenia aquí, per després conduir-les fins a la claveguera general del carrer de Sant Miquel. I el preu a pagar eren les esmentades 200 pessetes.

1924, 10 de setembre, l'alcalde Sunyer informa en el Ple municipal del viatge efectuat per convenir amb l'arquitecte Lluís Planas la celebració de l'acte de benedicció i col·locació de la primera pedra del futur edifici escolar en un dels tres dies de festa major, i agraeix totes les facilitats donades per l'arquitecte a l'hora de preparar la cerimònia. Tot seguit, el Ple acorda traslladar invitació al bisbe de Solsona i al rector i comunitat de preveres perquè assisteixin en processó a l'esmentat acte. I atès *"el mal estado en que se encuentra la calle de las Ruedas y callejón que conduce al punto donde han de instalarse las nuevas escuelas, se acuerda con carácter de urgente se proceda a reparar la referida calle y callejón para que el día que se coloque la tan repetida piedra pueda pasar la comitiva con la debida comodidad que el cargo que están requiere, ya que se ha destinado el día diez y seis, a las doce, para la celebración del tan renombrado acto, así como la pronta limpieza de los caminos que hoy se habilitan para paseos llamados del Cementerio Viejo y de la Piedad"*.

L'arquitecte Lluís Planas Calvet (Barcelona, 1879-† 1954), autor del projecte de l'edifici escolar (Arxiu COAC)

1924, 13 de setembre, l'edició de La Vanguardia del dissabte 13 de setembre informa del programa d'actes de la Festa major de Cardona a celebrar els dies 13, 14, 15 i 16. Per a aquest darrer dia, s'anuncia la cerimònia de benedicció i col·locació de la primera pedra del futur edifici escolar.

1924, 16 de setembre, dimarts de Festa Major, a les dotze hores del migdia, es procedeix a la cerimònia anunciada en els programes. Dins la primera pedra es diposita una acta amb el següent escrit amb la declaració formal dels germans Ramon i Manuel Escasany com a fills il·lustres de Cardona:

"Ad perpetuam rei memoriam.- En la villa de Cardona, provincia de Barcelona, a diez y seis de Septiembre del año del Señor mil novecientos veinte y cuatro, reinando en España Su Magestad Don Alfonso XIII y en la Yglesia Su Santidad Pio XI con asistencia del excelentísimo señor doctor don Valentín Comellas Santamaria, obispo de la Diócesis de Solsona, del muy ilustre señor don José Fontan Palomo, delegado gubernativo del Partido Judicial de Berga, del excelentísimo Ayuntamiento, del reverendo señor arcipreste y reverenda Comunidad de Presbíteros, del señor juez municipal don Manuel Sala Marés y de don Juan Palà Claret ex Diputado Cortes por este distrito y de gran multitud de gente de todas las clases sociales que con su presencia han querido testimoniar su gratitud a los beneméritos hijos de esta villa Señores Escasany, con cuya munificencia se levanta este edificio para escuelas, dando con ello una prueba de generoso amor a si Patria nativa, el excelentísimo Ayuntamiento declara por tal motivo a los Señores Escasany hijos ilustres de la villa de Cardona. El excelentísimo señor obispo bendice la primera piedra, siendo el arquitecto de este edificio don Luis Planas Calvet, de Barcelona, y constructor del mismo don José Alsina Costa, de Cardona. Y para que

la posteridad tenga siempre recuerdo de esta obra, de sus generosos donantes y de los asistentes a la bendición y colocación de la primera piedra de este edificio firman y rubrican la presente acta que es sellada con el del excelentísimo Ayuntamiento, colocada dentro de la misma piedra. El obispo Valentín Comellas. El delegado gubernativo José Fontan. El alcalde José Sunyer. El juez municipal Manuel Sala. El ex diputado a Cortes por el distrito de Berga Juan Palà. El primer teniente de alcalde José Sanz Blanco. El segundo teniente de alcalde José Boix. El concejal Domingo Mitjans. El concejal Juan Santamaria. El concejal Fernando Aramburu. El concejal Domingo Flotats. El arcipreste Anselmo Cassi. El antiquior Ramon Quer. El constructor José Alsina. El secretario del Ayuntamiento Juan Cuadrench”.

Un moment de la cerimònia de benedicció i col·locació de la primera pedra del futur edifici, en presència dels plànols del projecte esbossat per l'arquitecte Lluís Planas Calvet, el dimarts de Festa Major 17 de setembre de 1924 (AHC, Fons Planas-Montanyà)

1924, 17 de setembre, el secretari de la corporació municipal, Joan Cuadrench, aixeca acta de la cerimònia del dia anterior.

“Memoria redactada en cumplimiento del acuerdo de la Comisión Permanente de este Ayuntamiento de fecha 17 de Septiembre próximo pasado con motivo de la bendición y colocación de la primera piedra de las nuevas escuelas costeadas

por los ilustres hijos de esta villa señores Ramon y Manuel Escasany.

Al despertarse esta villa el día 16 de Septiembre del actual año 1924 del sueño aletargado de luengos años que sobre sí misma la adormecía, que no se daba cuenta de la acelerada carrera como se sucedían los días, meses y años sin vislumbrar el radiante esplendor del lucero de la vida, despertó aquel día memorable con una idea que cuanto más extraña la concebía, más amorosamente la acariciaba al igual que aquel bondadoso hijo que después de largos años de ausencia vuelve a su patria querida y estrecha entre sus brazos a su padre predilecto; y esta idea sublime en alto grado, no era otra que buscar como las abejas el rico néctar entre las flores para ofrendarlo a los hijos de esta villa de allende los mares Señores Escasany, que con una abnegación heroica y amor acrisolado quieren dotarnos unas escuelas donde nuestros hijos aprendan con verdadero aplomo o certeza lo que es y para qué es el hombre.

Llegada la hora destinada a tan halagüeña fiesta que ya el vecindario tenía noticia en virtud del acuerdo del propio Ayuntamiento del día 10 de dicho mes, de haberse invitado a las autoridades, excelentísimo señor obispo de la diócesis, delegado gubernativo del partido y a nuestro predilecto hijo y ex diputado a Cortes por este partido don Juan de Palà Claret, se reunió el pueblo a la plaza del Mercado y al dar el reloj las once campanas, se elevaron al vuelo, entrando las autoridades, pueblo y demás invitados a la iglesia parroquial, organizándose inmediatamente la procesión, acompañándola la acreditada banda del Batallón de Cazadores de Reus nº 16 con su músico mayor al frente, la que con el excelentísimo Doctor don Valentín Comellas vestido de pontifical, clero parroquial con su arcipreste don Anselmo Casi, reverenda Comunidad de Presbíteros con su decano don Ramon Quer,

delegado gubernativo don José Fontan, Ayuntamiento, juez municipal don Manuel Sala, don Juan Palà Claret, ex diputado a Cortes por este distrito y pueblo, se dirigió al punto llamado «Els Filadors», donde ha de levantarse el edificio escuelas, en cuyas calle por donde pasó la procesión estaban profusamente engalanadas y de un modo especial la de las Ruedas, que a su entrada se había levantado un soberbio arco con una dedicatoria que decía «Cardona agradecida a sus ilustres hijos Señores Escasany.»

La multitud es congrega a la plaça del Mercat, davant la porta del temple parroquial, per assistir a la processó prèvia a la cerimònia a fer en l'indret escollit per a construir les escoles (AHC, Fons Planas-Montanyà)

L'alcalde Josep Sunyer flanquejat a la seva esquerra pel rector Anselm Cassi i a la dreta per l'industrial Joan Palà Claret i el bisbe de Solsona, Valentí Comellas, juntament amb altres autoritats civils i militars que havien de presidir l'acte (AHC, Fons Planas-Montanyà)

Llegada la procesión en el lugar de referencia, el señor obispo procedió en seguida según rito de nuestra Santa Madre la Yglesia a bendecir el solar donde ha de levantarse el edificio escuelas, terminada que fue esta religiosa ceremonia, dirigió la palabra a la multitud reunida enalteciendo con frases elocuentes la importancia que tenía para Cardona el edificio cuya primera piedra se va a colocar, requiriendo al pueblo entero que vigile para que la enseñanza que se dé, sea la que enseñó Dios a sus discípulos para que la esparcieran por todo el mundo, que es la de ser hombres conscientes y honrados con la fe de Cristo, y que si algún día se intentase enseñar doctrinas contrarias, el pueblo en masa está obligado a derribarlo con la misma virilidad y entusiasmo que se construye, terminando con vivas a la iglesia y a España entera.

El ilustre delegado gubernativo, admirado de tan bello espectáculo y prendado por las elocuentes palabras del señor obispo, con voz vibrante y seriedad propia de su elevado cargo, exclamó: «Pueblo de Cardona, te admiro y cordialmente te felicito, primero por tener entre vosotros el señor obispo, pastor erudito y bondadoso, que sabe conducir a sus fieles por el camino recto de la verdad, como se desprende de las sabias palabras que os acaba de dirigir en bien de la Yglesia de Cardona y de la Nación, que exhorta a todos a la paz de Dios y segundo por el interés desplegado para poder legar cuanto antes a la terminación de este edificio docente donde vuestros hijos, el día no lejano de mañana puedan ser el sostén y portavoz de Cardona, la erudita, la culta y la hospitalaria para albergar a los hombres de buena voluntad», terminando con vivas al señor obispo, a la iglesia católica, a los vecinos de Cardona y a los de toda España, los que fueron contestados con entusiasmo y estrepitosos aplausos.

Vista de la part alta de la vila, en el lloc conegut com els Filadors, on el públic es va congregat per assistir a la cerimònia de col·locació i benedicció de la primera pedra, amb les antigues muralles medievals com a testimoni (AHC, Fons Planas-Montanyà)

Luego el señor alcalde don José Sunyer, hizo un razonado resumen de los discursos pronunciados por los señores obispo y delegado gubernativo, y después de elogiar con atinadas razones la fiesta que se celebra, dirigió un cariñoso saludo a los Señores Escasany y a las autoridades todas y al pueblo de Cardona, dando a todos un voto de gracias por la asistencia y el realce que han dado con su distinguida presencia.

Seguidamente el secretario del Ayuntamiento, Juan Cuadrench Bertran, en alta voz, dio lectura del acta levantada al efecto que una vez firmada por las personas competentes y sellada fue colocada dentro de una botella de cristal con un boletín oficial de la provincia, el diario de Barcelona y La Vanguardia, colocando dentro de dicha botella a más, una moneda de cinco pesetas, una de dos, dos de una, dos de cincuenta céntimos, de peseta cada una, todas de

plata, tres monedas de cobre de diez céntimos, dos de cinco y dos de dos, que después de lacrada y sellada, se colocó en el hueco de la primera piedra, la que en el momento de ser bajada por el señor obispo a su sitial, la música tocó la Marcha Real, las campanas se echaron al vuelo, cantándose en el acto por la Reverenda Comunidad el Te Deum, con cuyo canto y airosos pasodobles interpretados por la Banda de Reus, volvió la procesión a la Yglesia que después de haberse despojado de los hábitos pontificales el señor obispo, este con las autoridades y demás invitados con la música a la cabeza se dirigieron al Hospital en cuyo edificio se hallaba una sala ricamente adornada con ramos de flores naturales en la que se dio una comida íntima a los allí reunidos, en la que reinó la más perfecta cordialidad y entusiasmo. Al descorcharse el champany en medio de grandes aplausos, se brindó en honor de los Señores Escasany, por la

prosperidad de Cardona, de Cataluña y de España, dándose por terminada la fiesta, dirigiéndose los comunales a la plaza del mercado, donde el auto esperaba al señor obispo que lo había de llevar a Solsona, quien acompañado del concejal señor Boix, subió al coche, dando la bendición a los acompañantes, se despidió emprendiendo la marcha hacia Solsona.

Con lo que quedó terminado todo lo concerniente a la bendición y colocación de la primera piedra de las escuelas donadas a esta villa por los Señores Escasany”.

El bisbe Comellas beneeix la primera pedra i els objectes a dipositar al seu interior (AHC, Fons Planas-Montanyà)

1924, 27 de setembre, l'alcalde Sunyer convoca el Ple municipal per informar del telegrama rebut a càrrec del doctor Pi i Sunyer mitjançant el qual l'assabentava que l'endemà diumenge 28 arribaria a Cardona acompanyat de Ramon Escasany i família amb la voluntat de visitar la vila i els terrenys on s'havia de construir el nou edifici escolar.

1924, 28 de setembre, segons el que estava anunciat, Ramon Escasany i família arriben a Cardona en companyia del doctor Pi i Sunyer. Transcrivim tot seguit l'acta aixecada pel secretari municipal:

“Hoy veinte y ocho del propio mes y año, siendo las doce y treinta minutos, hora señalada al efecto, el vecindario salió de sus respectivas casas con el semblante risueño, resonando las calles de gente, viejos, jóvenes y niños y sin distinción de clases se dirigieron al punto donde previamente se les había señalado, encontrándose con las autoridades y los maestros nacionales con sus respectivos alumnos. Allí permaneció el pueblo de pie hora y media con entrega, despreciando la comida y soportando con resignación las inclemencias del sol que con bastante intensidad se dejaba sentir. Al fin se divisó un auto y la gente creyendo que era el de la familia Escasany prorrumpió en aplausos, experimentando una gran decepción al observar que no era. Pero al cabo de un rato más llegaron dos, el primero era el de la comisión del Ayuntamiento que había ido hasta a la entrada del término, el segundo el de las personas que se esperaba, cuyo auto paró a la misma puerta de Madoz y del que se apearon Don Ramon Escasany, su distinguida esposa e hija, y el Doctor Pi y Sunyer con su señora, que debido a los aplausos y vivas, los visitantes quedaron emocionados al ver tan bello espectáculo. Una vez acallados los aplausos y vítores, el señor Escasany saludó al pueblo, dio vivas a Cardona

y su alcalde, contestando el pueblo con verdadero entusiasmo dando vivas a los Señores Escasany. Se procedió enseguida a organizar la comitiva con la familia Escasany, sus acompañantes, autoridades y pueblo, dirigiéndose a la Casa Consistorial. Una vez llegados allí, se dio preferente sitio a los huéspedes y el señor alcalde en nombre de Cardona les dio la bienvenida, agradeciéndoles el regalo que hacen y en prueba del cariño que esta villa profesa a los Señores Escasany, los declaró el día 16 de los corrientes Hijos Ilustres, disponer sus nombres en una de las principales calles de la misma, hacerles un homenaje, haciéndole entrega al propio tiempo de un pergamino cuyas firmas revelaran el afecto y aprecio de la población.

El señor Escasany agradeciendo las palabras del pueblo por boca de su alcalde, dijo que el regalo que hacían no equivalía a las finezas que la villa les dispensa en estos memorables momentos, que experimentaba un inmenso júbilo al estar entre los Cardonenses de quienes conserva gratos recuerdos por haber compartido con ellos días alegres y tristes durante su infancia con motivo de la guerra civil que les obligó a abandonar su pueblo natal. No nos hemos olvidado ni un momento de Cardona durante los cincuenta años de ausencia, no se nos ha ido de la memoria su situación, que, aún placentera, para aquellos hijos que no la han despreciado nunca y este ha sido nuestro proceder al querer que se construyan unas escuelas que los alumnos que concurran a ellas no vean que las aulas sean cárceles, sino una casa alegre, cómoda y educadora, donde se eduque con amabilidad a los niños, cuyas escuelas serán dotadas de material moderno. Sabemos por propia experiencia que las actuales escuelas como su material son anticuados al igual que cuando nosotros estuvimos en ellas, por esto repito es por lo que nos hemos decidido a cambiarlo, reciban pues de buena voluntad esta pequeña dádiva

que aunque insignificante es en prueba del entrañable amor que profesamos a Cardona. Grandes y estrepitosos aplausos.

El Doctor Pi y Sunyer a requerimiento del pueblo tomó la palabra, empezando en demostrar con vivas frases el afecto que los Señores Escasany profesan a Cardona, diciendo que son unos hijos que después de medio siglo de vivir ausentes de su apreciada villa nativa, vuelven y dotan a la misma de unas escuelas modernas, que serán sin duda unas de las primeras de España, de manera que tendréis un edificio que si bien en este momento no está resuelto la enseñanza que se dará, debido a las circunstancias actuales, podéis estar del todo convencidos que será un inmenso bien para esta población que ha de estar siempre agradecida por dichos señores que con tanto desvelo y desde Buenos Aires se acordaron de vosotros. Terminó con vivas a los Escasany y Cardona. Grandes aplausos.

El señor alcalde manifestó que a las tres, después de comer, se reuniera de nuevo el pueblo a la plaza, para acompañar a la familia Escasany al lugar donde se edifican las escuelas.

Sesalió de la Casa Consistorial, dirigiéndose las autoridades y visitantes a la Fonda del Comercio donde se les obsequió con una suculenta comida, terminada la cual se visitó con las autoridades y pueblo el lugar de las escuelas donde estaban de antemano los planos, de cuyo lugar como planos quedaron los ilustres huéspedes enamorados.

Don Ramon Escasany al ver los cimientos y la primera piedra colocada, con un rasgo de abnegación heroica se desprendió de una libra esterlina que dijo era ya de su difunto padre y que guardaba como una de las joyas de más inestimable valor, entregándola al señor alcalde para que fuese colocada encima de la primera piedra del edificio, para perpetuar la

memoria de los que un día fueron hijos de Cardona.

Con lo cual se dio por terminada la visita y siendo ya avanzada la hora para su regreso a Barcelona, se acompañaron los visitantes a la calle del Príncipe donde les aguardaba el auto, los que después de afectuosos saludos se despidieron coronados de aplausos, subieron al coche, emprendiendo la marcha a la capital”.

1924, dimecres 1 d'octubre, el Ple municipal aprovava i donava tràmit a la factura per un import de 85 pessetes presentada pel contractista Josep Alsina i que corresponia als treballs efectuats per un peó i un carro en arranjar el camí que porta fins als Filadors arran de la cerimònia celebrada per col·locar la primera pedra del futur edifici escolar. A les setmanes següents, el Ple aprovarà d'altres factures pel mateix motiu com ara la presentada pels impressors “Corominas e Hijo” per un import de 38 pessetes pels 1.000 manifestos i 500 proclames impreses per a l'ocasió (no se n'ha conservat cap). O com ara la minuta de 312 pessetes presentada per Antoni Traus i que corresponien al dinar celebrat a la Fonda del Comerç amb Ramon Escasany, el doctor Pi i Sunyer i acompanyants. O les altres 65 pessetes a pagar a la casa Casellas de Barcelona per l'estereoscopi, classe extra, comprat per Francesc Palà i Claret i regalat als germans Escasany.

Aquest mateix dia, l'edició de “La Vanguardia” informava a les seves notícies regionals de la visita feta per Ramon Escasany el diumenge anterior:

“Después de la colocación, de la primera piedra que tuvo efecto el mes pasado, don Ramón Escasany, uno de los hermanos donadores del edificio escolar al pueblo de Cardona, visitó el domingo pasado dicha población con el objeto de saludar a sus paisanos y dar las disposiciones

convenientes para la buena marcha de la obra.

Llegó a mediodía acompañado de su distinguida esposa y bella hija y fue recibido por el pueblo en masa que le dispensó una entusiasta ovación. El alcalde y numerosas comisiones ofrecieron a la señorita Escasany sendos ramos de flores.

Trasladada la comitiva a las Casas Consistoriales presidió el señor Escasany acompañado por las autoridades. Usó de la palabra el alcalde señor Sunyer dando la bienvenida a sus ilustres huéspedes y manifestando el agradecimiento del pueblo de Cardona por la construcción de las nuevas escuelas y felicitándose por la magnificencia de la obra a cargo del arquitecto señor Planas Calvet.

A continuación el señor Escasany explicó la historia del ofrecimiento de las escuelas y cómo desde Buenos Aires donde viven desde hace largos años, han seguido con el mayor interés, todos los hermanos Escasany, las incidencias del asunto; glosó la necesidad de que cada pueblo posea una buena escuela y recordó el ejemplo de la Argentina, que tanto se preocupa de la instrucción primaria desde Sarmiento y el general Roca, diciendo que si los hermanos Escasany tomaron la iniciativa de dar a Cardona una buena escuela fue por recordar las pésimas condiciones de la escuela en que ellos pasaron su infancia y por haber visto en viajes ulteriores que dichas condiciones no habían variado. El discurso del señor Escasany fue saludado con grandes aplausos y a continuación y a requerimiento del público habló el doctor Pi Suñer, quien, con su señora acompañaba a la familia Escasany. El señor Pi Suñer hizo notar la fuerza de los vínculos sentimentales que se establecen en la infancia y son origen del sentimiento patrio, como sin ello parecería extraordinario que, después de cincuenta años de ausencia, de toda una

vida de trabajo y de éxito se vuelva a la villa natal a ofrecer aquello precisamente que faltó en la niñez y haciendo notar que una escuela que no sea más que el edificio, aun el más espléndido, es poca cosa y que los señores Escasany se preocuparían después de la construcción de la casa, de dotarla de un espíritu que la hiciese eficaz.

Acto seguido se celebró una comida íntima con asistencia de las autoridades e inmediatamente se trasladó la familia Escasany, acompañada de todo el pueblo, al solar donde se edifica la escuela. El punto es verdaderamente magnífico, bello y dotado de las mejores condiciones de higiene. Sobre el terreno, se convinieron los últimos detalles y se acordó activar la construcción con el objeto de que sean inauguradas dichas escuelas antes del próximo curso para que puedan empezar a funcionar de aquí un año.

Después de esto, los señores Escasany marcharon de Cardona, entre el entusiasmo del pueblo y dejando a todos el mejor recuerdo de esta visita.

Ejemplos de generosidad como el presente debieran encontrar muchos imitadores; nuestras obras de cultura, primaria o superior, esperan los Mecenas, que siembren por todas partes las instalaciones pedagógicas que establezcan fundaciones, que fomenten las instituciones de investigación científica; ricos que piensen que es un deber administrar sus riquezas en bien de la Patria; que, cundan, en una palabra, iniciativas parecidas a la de los hermanos Escasany”.

Per la seva banda, el rotatiu “*El Diluvio*” editava també aquest mateix dia aquesta notícia de la visita del Ramon:

“Las escuelas Escasany de Cardona: El domingo pasado fue a Cardona don Ramón Escasany con objeto de visitar

las obras que, junto con sus hermanos, costea en dicha población a fin de edificar unas nuevas escuelas. Fueron recibidos el señor Escasany, su esposa e hijo (sic: hija) por el alcalde y demás autoridades y por todo el pueblo de Cardona, que dispensó a los visitantes una entusiasta ovación.

En la casa Ayuntamiento, el alcalde, señor Suñer, saludó al señor Escasany en nombre de la villa de Cardona y manifestó la gratitud de la misma por la generosa donación.

El señor Escasany habló seguidamente, explicando los motivos de (la iniciativa) y por qué desde Buenos Aires. Donde habitan desde hace tiempo los hermanos Escasany, decidieron edificar una escuela en su villa natal.

Finalmente, el doctor Pi Suñer glosó el significado del acto, manifestando cómo sería conveniente que menudearan fundaciones como la que se festejaba.

Después de una comida íntima con que las autoridades obsequiaron a los visitantes, se dirigieron unos y otros seguidos de gran multitud, al lugar donde estará emplazada la escuela, que admiraron por su bellísima situación y se dieron algunas disposiciones para que pronto sea un hecho la inauguración del edificio.

Al marchar de Cardona el señor Escasany con sus acompañantes se repitieron las manifestaciones de entusiasmo”.

Igualment, aquest mateix dia, “*La Veu de Catalunya*” donava notícia de la visita efectuada a Cardona per Ramon:

“Les escoles Escasany de Cardona-Diumenge passat, en Ramon Escasany, acompanyat de les seves esposa i filla i del Dr. August Pi Sunyer, visità la vila de Cardona per saludar els seus compatricis i activar la construcció de les escoles que els germans Escasany, catalans, fills

de Cardona, establerts de molts anys a Buenos Aires, costegen a llur vila natal.

Havent arribat a migdia, els sortiren a rebre nombroses comissions, passant la comitiva a la Casa de la Vila, on l'alcalde va donar la benvinguda al senyor Escasany, manifestant l'agraïment del poble de Cardona per la generosa donació i la satisfacció de tots per la magnificència de les noves escoles, projectades per l'arquitecte de la Mancomunitat, senyor Planas Calvet. El senyor Escasany explicà tot seguit com vivint a Buenos Aires havien seguit ell i els seus germans amb gran interès la creixença del seu poble, dolorits que la pèssima escola on ells van aprendre les primeres lletres seguis anys i anys essent utilitzada, formant això contrast amb la gran atenció que la República del Plata es concedeix a tot el referent al primer ensenyament, en particular els edificis escolars. El poble aplaudí el senyor Escasany que volia que la seva vila natal fruis allò que arreu frueixen els pobles entrants a la major edat, i dignes d'ésser dits civilitzats.

N'August Pi Sunyer, parlà després de com la pàtria és una cosa real i no una abstracció i com el sentiment patri havia portat als germans Escasany a recordar-se de Cardona, i desitjant el seu millorament li feien ofrena d'allò que ells, durant llur infantesa no hi havia trobat. Féu notar que l'edifici sol, és ben poca cosa, si a l'escola no hi regna un esperit que la faci eficaç i adaptada a l'ambient, cosa que els germans Escasany no oblidaran, manifestant l'esperança que dintre d'un any, acabades les obres, els infants de Cardona fruïran ja de les noves escoles.

Després de dinar visitaren el senyor Escasany i els seus acompanyants el lloc d'emplaçament de l'escola, i donaren ordres per activar-ne la construcció, fent realitat l'esperança anterior.

A mitja tarda retornaren a Barcelona, entre els aplaudiments de la població, tota agraïda als generosos compatricis, que assabentats que cal posar tota la confiança en la tasca renovadora de l'Escola viva, han volgut esmersant-hi llurs cabals, fer-ne present d'una a llur vila natal”.

1924, 6 d'octubre, l'edició del diari “La Publicitat” informava també de la visita feta per Ramon a Cardona:

“CARDONA. Les escoles Escasany. El poble manifesta als senyors Escasany el seu agraïment amb vera efusió. Diumenge passat el senyor Ramon Escasany, acompanyat de la seva distingida esposa i de la seva gentil filla, visità aquest poble, per tal de veure les obres realitzades en la construcció de les escoles que, junt amb els seus germans, ofereix a la seva vila natal. Foren rebuts per l'alcalde, senyor Sunyer i altres autoritats i acompanyats a la Casa de la Vila pel poble en massa, que no deixava de demostrar el seu entusiasme.

A la sala d'actes, l'alcalde saludà al senyor Escasany, fent-li present l'agraïment del poble de Cardona, que tindrà, d'ara en avant, unes escoles verament models i alabà el projecte, obra de l'arquitecte de la Mancomunitat senyor Planas Calvet. Després el senyor Escasany glossà l'oferiment de les escoles, explicant escaients anècdotes de la seva vida escolar a Cardona i dient que el seu objecte és transformar la instal·lació pedagògica, que avui segueix essent la mateixa de cinquanta anys enrere.

Tot seguit el doctor Pi Sunyer, que acompanyà els senyors Escasany amb la seva esposa, digué unes breus paraules remarcant la importància del generós acte dels donadors i fent veure com la construcció de l'edifici ha de continuar-se amb una intervenció contínua que assegurí l'eficàcia de l'escola.

Després de dinar, els visitants es traslladaren al lloc de l'emplaçament de les escoles donant el senyor Escasany les instruccions oportunes per tal que s'apressés la seva construcció i poguessin ésser inaugurades pel començament del curs que ve. El poble de Cardona acomiadà els il·lustres visitants, renovant les mostres d'agraïment i consideració pels bons patricis que, després de llarguíssims anys d'absència, tornen de Buenos Aires, recordant la seva infantesa i ofereixen als nens d'avui allò que ells precisament no tingueren, una bona escola en la qual formar el seu esperit”.

1924, 11 d'octubre, l'Ajuntament adreça al delegat d'Hisenda còpia de l'expedient instruït relatiu a la ruïna del tram nord de la muralla de la vila “a fin de que se resuelva en el sentido de que desaparezca el peligro que constantemente amenaza”. D'aquesta manera, es volia procedir a l'enderroc del tram nord de la muralla gòtica de la vila que vorejava el paratge dels Filadors, comprés entre els Corral (el local destinat per l'ajuntament al sacrifici del bestiar que havia d'abastir les carnisseries locals) i el portal de Sant Miquel. A la vegada que aprofitar part de la pedra resultant de l'enderroc per a la construcció del nou edifici escolar.

1924, 15 d'octubre, el secretari de la corporació fa lectura en el Ple municipal de la carta rebuda del germà gran dels Escasany, que deia això:

“Barcelona, 14 Octubre 1924:- Señor Alcalde de la villa de Cardona. Doctor José Sunyer. De mi mayor consideración. Al dejar esta tierra querida vengo a expresarle una vez más mi profundo reconocimiento por la acertada cooperación de la primera autoridad de nuestra inolvidable villa, cuna de los que suscribimos, al tiempo que se dan forma a nuestros ideales y también por el manifiesto lanzado en forma de agradecimiento y estímulo al Cardonins, adhiriéndose especialmente

a mi hermano Manuel, quien se desvive para llegar a la realización de la obra. Queda nuestro incansable amigo Doctor Pi y Sunyer facultado para llevar a término la labor. Perdura en mi esposa, hija y en mí mismo la afectuosa demostración del pueblo y autoridades. Señor alcalde ruégole agradezca y salude en nombre de los hermanos Escasany a todos los que contribuyeron al acto de colocación de la primera piedra y bendición de ella como son autoridades religiosas representadas por monseñor Valentín Comellas, al Señor Juez municipal don Manuel Sala Marés, delegado gubernativo don José Fontan, señores concejales y demás personas que hayan interesado en todos los actos que son objeto las escuelas Escasany. Para usted señor alcalde un cordial abrazo de este, su afectísimo. Ramon Escasany (signatura).”

Si amb la lectura d'aquestes pàgines hem aconseguit encuriosir-vos, us convidem a veure el documental produït per l'Arxiu Històric de Cardona sota el títol “Escasany, el sentit d'un cognom” amb la voluntat de posar en valor la figura dels germans Ramon i Manuel Escasany i la seva projecció a l'Argentina de les dues primeres dècades del segle XX a través de la societat “Casa Escasany”. Aquest documental de 10 minuts de durada serà emès durant tot aquest mes de setembre pel canal local de televisió.

I també us convidem a participar en la sessió de commemoració de la cerimònia de benedicció i col·locació de la primera pedra de les escoles i la visita feta pel Ramon que celebrarem a l'Arxiu Històric de Cardona, el **divendres 27 de setembre de 2024**.

“YO NACÍ HACE MUCHOS AÑOS (IMAGÍNESE QUE LES ANDO PISANDO LOS TALONES A LOS OCHENTA), EN UN PUEBLECITO MUY PINTORESCO Y MUY CATALÁN DE LA PROVINCIA DE BARCELONA, QUE SE LLAMA CARDONA.”

ESCASANY, el sentit d'un cognom

Commemoració de la cerimònia de la col·locació de la primera pedra de les Escoles Escasany

Divendres, 27 de setembre 2024
20:00 hores Arxiu Històric de Cardona

DEIXANT EMPREMTA!

JOANA MARTÍNEZ I DOLORS JUBERÓ

L'any 1981 va sorgir la Llar d'infants Barrufets, d'una iniciativa privada, al veure la necessitat de Cardona d'una Llar d'Infants que tingués les condicions adequades per acollir nens i nenes de mesos fins a sis anys.

Aquesta necessitat venia donada perquè Cardona tenia molta oferta de treball en sectors de mineria, indústria i serveis; això feia que en la majoria de famílies treballessin el pare i la mare.

L'any 1985 es va crear una altra Llar d'Infants anomenada Estel, també privada, situada al Raval de Sant Joan.

Les dues Llars d'Infants ens anàvem mantenint en contacte, i l'any 1991 vàrem decidir unir-nos formant una cooperativa, l'actual Escola ALIRET, S.C.C.L.

L'any 2001, la Llar d'Infants Aliret va passar a ser municipal de gestió indirecta, i es troba situada a la planta baixa de l'edifici de l'Escola Patrocini.

Des dels nostres inicis fins a l'actualitat, la situació demogràfica de Cardona ha anat canviant molt. Malgrat això, i els canvis que s'han anat produint en aquests anys, l'equip d'educadores de l'Aliret sempre hem estat capaces de replantejar el nostre projecte educatiu, tantes vegades com ha estat necessari, per tal d'adaptar-nos als nous models de societat i als diferents models familiars. La motivació, manipulació, experimentació, creativitat, interès, iniciativa... sempre han estat la base de la nostra metodologia.

Sempre hem volgut que la Llar d'Infants fos un lloc on poder acollir i satisfer les demandes i necessitats dels infants.

